

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**PARÇALANMIŞ VE PARÇALANMAMIŞ AİLELERDE
YETİŞEN BİREYLERDE OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME
KORKUSU VE YABANCILAŞMANIN İNCELENMESİ**

ŞİYAR PARLAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2021

**PARÇALANMIŞ VE PARÇALANMAMIŞ AİLELERDE
YETİŞEN BİREYLERDE OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME
KORKUSU VE YABANCILAŞMANIN İNCELENMESİ**

ŞİYAR PARLAK

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Dr. BİNGÜL HARMANCI

LEFKOŞA
2021

KABUL VE ONAY

Şiyar Parlak tarafından hazırlanan “Parçalanmış ve Parçalanmamış Ailelerde Yetişen Bireylerde Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşmanın İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 03/02/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Dr. BİNGÜL HARMANCI (Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Doç. Dr. Aşkın KİRAZ
Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. Ezgi ULU
Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Prof. Dr. HÜSNÜ CAN BAŞER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- ✓ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

03/02/2021

İmza

Şiyar PARLAK

TEŞEKKÜR

Çalışmam ve yüksek lisans öğrenimin boyunca bana her zaman destek olan tez danışmanın ve değerli hocam Dr. Bingül Harmancı'ya değerli katkıları, bana olan güveni ve üzerimdeki büyük emeği için yürekten teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim süresince kendilerinden çok şey öğrendiğim değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Çakıcı ve Dr. Öğretim Üyesi Meryem Karaaziz'e teşekkür ederim.

Tez çalışmamda yardımlarını benden esirgemeyen değerli arkadaşlarım Anıl Dalkılıç ve Yunus Çetinkaya'ya teşekkür ederim.

Son olarak, sevgilerini ve desteklerini hayatım boyunca bana hissettiren sevgili aileme, sevgili annem Safiye Parlak, sevgili babam Ali Haydar, sevgili kız kardeşlerim Dilara Parlak ve Merve Türkcan ve sevgili yeğenim Ömer Selim Türkcan'a teşekkür ederim.

Şiyar PARLAK

Lekoşa, 2021

ÖZ

PARÇALANMIŞ VE PARÇALANMAMIŞ AİLELERDE YETİŞEN BİREYLERDE OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU VE YABANCILAŞMANIN İNCELENMESİ

Bu çalışma, parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yetişen 18 yaş üstü bireylerde yabancılaşma ve olumsuz değerlendirilme korkusunun çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan nedensel karşılaştırma modelinde bir araştırmadır. Çalışmanın araştırma grubunu, parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yetişen, Türkiye’de yaşayan 18 yaş üstü 411 birey oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği kısa formu ve Dean’in yabancılaşma ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, olumsuz değerlendirilme korkusunun aile yapısı ve kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca, aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisinin olumsuz değerlendirilme puanlarında anlamlı farklılaşmaya sebep olduğu görülmüştür. Bunlara ek olarak, olumsuz değerlendirilme korkusu ve yaş arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yabancılaşmanın aile yapısına, eğitim düzeyine, gelir düzeyine ve kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca, aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisinin yabancılaşma puanlarında anlamlı farklılaşmaya sebep olduğu belirlenmiştir. Yabancılaşma ve yaş arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yaş arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Parçalanmamış ailelerde olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuşken, parçalanmış ailelerde bu ilişkinin pozitif yönlü fakat orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlardan yola çıkarak, parçalanmış aile yapısına sahip olmanın olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma için önemli bir risk faktörü olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Parçalanmış aile, parçalanmamış aile, yabancılaşma, olumsuz değerlendirilme korkusu

ABSTRACT

**THE RELATIONSHIP BETWEEN FEAR OF NEGATIVE
EVALUATION AND ALIENATION FOR INDIVIDUALS WHO
HAVE WHOLE FAMILY AND DISPERESED FAMILY**

This study is a research in causal comparison model that aims to examine alienation and the fear of negative evaluation in individuals over the age of 18 who are raised in fragmented and undivided families in terms of various variables. The research group of the study consists of 411 individuals living Turkey and over the age of 18, who are raised in fragmented and undivided families. Within the scope of the research, short form of fear of negative evaluation scale and Dean's alienation scale were used. As a result of the study, it was determined that the fear of negative evaluation showed a significant difference according to the family structure and number of siblings. In addition, it was seen that the common effect of family structure and number of siblings caused a significant difference in the negative evaluation scores. In addition, a negative relationship was found between fear of negative evaluation and age. It was determined that alienation shows a significant difference according to family structure, education level, income level and number of siblings. In addition, it was determined that the common effect of family structure and number of siblings caused a significant difference in alienation scores. A negative relationship was found between alienation and age. A positive relationship was found between fear of negative evaluation and age. While there was a positive and low-level relationship between fear of negative evaluation and alienation in unbroken families, this relationship was found to be positive but moderate in fragmented families. A positive relationship was found between fear of negative evaluation and alienation. Based on these results, it can be stated that having a fragmented family structure is an important risk factor for fear of being evaluated negatively and alienation.

Keywords: Disperesed family, whole family, alienation, fear of negative evaluation

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLOLAR DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR	xi
1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı	4
1.2.1 Araştırmanın Alt Amaçları	4
1.3 Araştırmanın Önemi.....	5
1.4 Sınırlılıklar.....	5
1.5 Tanımlar	5
2. BÖLÜM.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1 Parçalanmış Aile	7
2.2 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	8
2.2.1 Sosyal Fobi.....	8
2.2.1.1 Davranışçı Kurama Göre Sosyal Fobi	8
2.2.1.2 Psikanalitik Kurama Göre Sosyal Fobi.....	10
2.2.1.3 Bilişsel Kurama Göre Sosyal Fobi.....	11
2.2.1.3.1 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	12
2.3 Yabancılaşma	13
2.3.1 Yabancılaşma Kavramının Tanımı	13
3.2.2 Yabancılaşma Kavramının Tarihsel Gelişimi	14
3.2.3 Yabancılaşmanın Boyutları	15
3.2.3.1 Anlamsızlık Duygusu	15

3.2.3.2 Güçsüzlük Duygusu.....	15
3.2.3.3 Normsuzluk	16
3.2.3.4 Yalıtılmışlık	16
3.2.3.5 Kendine Yabancılaşma	17
2.4 İlgili Araştırmalar.....	18
2.4.1 Parçalanmış ve Parçalanmamış Aileler İle İlgili Araştırmalar.....	18
2.4.2 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ile İlgili Araştırmalar	20
2.4.3 Yabancılaşma İle İlgili Araştırmalar	22
3. BÖLÜM.....	25
YÖNTEM	25
3.1 Araştırmanın Modeli	25
3.2 Araştırma Grubu	25
3.3 Veri Toplama Araçları	26
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu	26
3.3.2 Dean'ın Yabancılaşma Ölçeği	26
3.3.3 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği	27
3.4 Verilerin İstatistiksel Analizi.....	28
4. BÖLÜM.....	30
BULGULAR.....	30
4.1 Betimsel İstatistikler	31
4.2 Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Aile Yapısı, Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Gelir Düzeyi ve Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması	33
4.3 Yabancılaşmanın Aile Yapısı, Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Gelir Düzeyi ve Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması	39
4.4 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşmanın Yaş ile İlişkisi.....	50
4.5 Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun, Aile Yapısı ve Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Gelir Düzeyi, Kardeş Sayısı Ortak Etkisine Göre Karşılaştırılması	51
4.6 Yabancılaşmanın, Aile Yapısı ve Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Gelir Düzeyi, Kardeş Sayısı Ortak Etkisine Göre Karşılaştırılması	56

4.7 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşma Arasındaki İlişki.....	62
4.8 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşma Arasındaki İlişkinin Aile Yapısına Göre Karşılaştırılması	63
5. BÖLÜM.....	64
TARTIŞMA	64
6. BÖLÜM.....	70
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	70
6.1 Sonuçlar.....	70
6.2. Öneriler	72
KAYNAKÇA	75
EKLER.....	85
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	85
Ek 2. Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği	86
Ek 3. Dean'in Yabancılaşma Ölçeği	87
Ek 4. Ölçek Kullanım İzinleri	88
Dean'in Yabancılaşma Ölçeği Kullanım İzni	88
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Kullanım İzni	88
ÖZGEÇMİŞ.....	89
İNTİHAL RAPORU	90
ETİK KURUL RAPORU.....	91

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanlarının normallğine ilişkin kolmogorov-smirnov testi sonuçları.....	28
Tablo 2: Katılımcılara ait betimsel istatistikler.....	31
Tablo 3: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği ve yabancılaşma ölçeğinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler.....	32
Tablo 4: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının aile yapısına göre karşılaştırılması	33
Tablo 5: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması	34
Tablo 6: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılması.....	35
Tablo 7: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının gelir düzeyine göre karşılaştırılması	36
Tablo 8: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının kardeş sayısına göre karşılaştırılması.....	37
Tablo 9: Örneklemin kardeş sayısına göre olumsuz değerlendirilme puanlarının karşılaştırılması.....	38
Tablo 10: Katılımcıların yabancılaşma puanlarının aile yapısına göre karşılaştırılması	39
Tablo 11: Katılımcıların yabancılaşma puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması	40
Tablo 12: Katılımcıların yabancılaşma puanlarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılması	41
Tablo 13: Örneklemin eğitim düzeyine göre yabancılaşma puanlarının karşılaştırılması.....	42
Tablo 14: Katılımcıların yabancılaşma puanlarının gelir düzeyine göre karşılaştırılması	44

Tablo 15: Örneklemin gelir düzeyine göre yabancılaşma puanlarının karşılaştırılması.....	45
Tablo 16: Katılımcıların yabancılaşma puanlarının kardeş sayısına göre karşılaştırılması	47
Tablo 17: Örneklemin kardeş sayısına göre yabancılaşma puanlarının karşılaştırılması.....	48
Tablo 18: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma ölçeğinden elde ettikleri puanların yaş değişkeni ile ilişkisi	50
Tablo 19: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının aile yapısı ve cinsiyet ortak etkisine göre karşılaştırılması	51
Tablo 20: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının aile yapısı ve eğitim düzeyi ortak etkisine göre karşılaştırılması.....	52
Tablo 21: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisine göre karşılaştırılması.....	53
Tablo 22: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisine göre karşılaştırılması.....	54
Tablo 23: Katılımcıların yabancılaşmalarının aile yapısı ve cinsiyet ortak etkisine göre karşılaştırılması	56
Tablo 24: Katılımcıların yabancılaşmalarının aile yapısı ve eğitim düzeyi ortak etkisine göre karşılaştırılması.....	57
Tablo 25: Katılımcıların yabancılaşmalarının aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisine göre karşılaştırılması	58
Tablo 26: Katılımcıların yabancılaşmalarının aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisine göre karşılaştırılması	60
Tablo 27: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanları arasındaki ilişki	62
Tablo 28: Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanları arasındaki ilişkinin aile yapısına göre karşılaştırılması	63

KISALTMALAR

DSM: Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı veya Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı

ICD: Hastalıkların ve Sağlık Sorunlarının Uluslararası Sınıflama Sistemi

ODKÖ: Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Aile, insanlığın var olduğu ilk günden günümüze kadar gelmiş olan bir sosyal kurumdur. Aile anne, baba ve çocuklardan oluşan toplumun en küçük sosyal birimi olarak tanımlamaktadır (Taylan, 2009). Bu yüzden, birden çok bilim dalı (sosyoloji, psikoloji, felsefe, hukuk, din gibi bilim dalları) aileyi merkezine alan çalışmalar yapmış ve bu çalışmalarda aile her zaman toplumun en küçük birimi olarak kabul edilmiştir (Hökelekli, 2009).

Aile toplumun en küçük birimi olmakla beraber iki tür aile yapısından söz edilebilir. Bunlar çekirdek aile ve geniş ailedir (Karataş, 2001). Çekirdek aile de anne, baba ve çocuklar yer almakta iken (Özgüven, 2001) geniş aile de ise anne, baba, nine, dede, amca, teyze, dayı, hala vb. akrabalar ile çocuklar yer almaktadır. Geniş aile tipinde birkaç kuşak aynı evde yaşamaktadır (Zastrow, 2014). Fakat, günümüzde, ülkemizde aileler çoğunlukla çekirdek aile şeklinde yaşamaktadır (Karadağ, 2015).

Ailenin hem toplumu hem de ailenin kendisini etkileyen birçok fonksiyonu bulunmaktadır. Bu fonksiyonlar içinde ailenin psikolojik fonksiyonunun en etkili ve sürekli fonksiyon olduğu ifade edilebilir. İnsanların büyük çoğunluğu hayatını bir aile içerisinde geçirmektedir. Bundan dolayı, aile insanın kişiliğinin ve karakterinin şekillendiği, yaşam boyu süren alışkanlık ve davranışların, ruhsal eğilim ve özelliklerin elde edildiği oldukça önemli bir kaynak görevi görmektedir. Aile insana yalnızca biyolojik varlığını kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda insan olmanın bütün özelliklerini de kazandırır (Canel, 2012).

Anne, baba ve çocuğun oluşturduğu aile yapısında bazı durumlarda anne veya babadan biri veya ikisi olmayabilmektedir. Bu durumda, parçalanmış aile söz konusu olmaktadır. Alanyazında parçalanmış aile farklı şekillerde ele alınabildiği görülmüştür (Bayhan, 2019). Bu çalışmada parçalanmış aile ile kastedilen; iki ebeveyninden yalnız birinin çocukla birlikte yaşadığı ailedir. Diğer ebeveynin hangi durumdan dolayı (boşanma, ölüm, ayrı yaşama vs.) çocuğu ve eşiyile yaşamadığı sorgulanmamaktadır. Aile kavramı ile kastedilen; bütünlüğünü koruyan veya parçalanmamış aile şeklinde de alanyazında tanım bulan; bir erkek ve kadının evlilik bağıyla birlikte olup, aynı çatı altında yaşayıp, çocuk sahibi olarak çekirdek aile tipini oluşturmaları kastedilmektedir (Üreyen, 2019). Burada da, ailenin yanında yaşayan diğer kişiler veya aileyi oluşturan bireylerin daha önceki medeni durumları sorgulanmamıştır.

Aile birlikteliğinin önemi dikkate alındığında parçalanmış aileye sahip olmanın bireylerin yaşantılarını olumsuz yönde etkileyeceği açıktır (Dülger, 2019). Yaşanan bu olumsuzluklar bireylerin hayatlarının ilerleyen döneminde olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşmanın gelişmesine yol açabilmektedir.

Olumsuz değerlendirilme korkusu Watson ve Friend (1969) tarafından “başkalarının değerlendirmelerinden endişe duymak, olumsuz değerlendirmeler karşısında sıkıntıya düşmek ve başkaları tarafından olumsuz olarak değerlendirileceği beklentisi içinde olmak” şeklinde tanımlanmıştır. Carleton, McCreary, Norton ve Asmundson (2006) ise olumsuz değerlendirme korkusunu, “bireyin başkaları tarafından kötü ve düşmanca eleştirileceğine dair aşırı ve sürekli bir endişe duyması” olarak tanımlamışlardır.

Javid (2014) olumsuz değerlendirilme korkusunun bireylerin sosyal performansları üzerinde negatif etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Yüksek derecede olumsuz değerlendirilme korkusuna sahip birey, çevresinde bulunan kişilerin kendisine ilişkin yüksek beklentilere sahip olduklarını düşünür. Bu yüzden, eğer çevresindeki insanların bu yüksek beklentisini yüksek bir performans sergileyerek karşılayamazsa, onlar tarafında dışlanacağını şeklinde koşullu bir inanç taşır. Bu tür inançlar mükemmeliyetçi bireylerde görülme oranı oldukça fazladır. Mükemmeliyetçi bireylere göre başkalarını memnun etmenin tek

yolu mükemmel bir performans sergilemektir. Mükemmeliyetçi bireyden yeteneğine güvenmediği bir konuda performans istendiği takdirde olumsuz değerlendirileceği korkusuyla bu etkinliği gerçekleştirmekten kaçınır veya gerçekleştirirken yaşadığı kaygıdan ötürü yeteneklerinin çok altında bir performans sergiler (Frost, Glossner ve Maxner, 2010).

Alanyazın incelendiğinde, olumsuz değerlendirilme korkusu kavramının birçok değişkenle ilişkisinin incelendiği görülmektedir (McKinney, 2003; Aydın, Yavuz ve Yeşilyurt, 2006; Çam, Sevimli ve Yerlikaya, 2010; Çekirdek, 2014; Çetin, İlhan ve Yılmaz, 2014; Alkan, 2015; Uzun, 2017). Fakat olumsuz değerlendirilme korkusu ile ailenin parçalanma durumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmamanın bulunmaması sebebiyle bu araştırmada olumsuz değerlendirilme korkusu ile parçalanmış veya parçalanmamış aile yapısına sahip olmanın bireylerin olumsuz değerlendirilme korkusu düzeyini nasıl etkilediği araştırılacaktır.

Bu araştırma kapsamında, parçalanmış veya parçalanmamış aileye sahip olmanın bireyler üzerinde etkisinin inceleneceği bir başka psikolojik yapı ise yabancılaşmadır.

Case (2008) yabancılaşmayı, beklenen ya da istenen bir ilişkideki kopukluk olarak tanımlarken, Cevizci (2010) ise bireyin topluma ve diğer insanlara karşı hissettiği güvensizlik, kurumsal, toplumsal ya da kişilerin kendi aralarında yaşadıkları sorunların birey üzerinde ortaya çıkardığı güçsüzlük, kuralsızlık, anlamsızlık, kendine yabancılaşma ve yalıtılmışlık duyguları olarak tanımlamaktadır. Seeman (1959), yabancılaşmayı, güçsüzlük, kuralsızlık, anlamsızlık, kendine yabancılaşma ve yalıtılmışlık olmak üzere beş boyutlu bir yapı olarak tanımlamıştır fakat bu araştırmada kullanılan Yabancılaşma Ölçeği'ni geliştiren Dean (1961) yabancılaşmayı, güçsüzlük, kuralsızlık, yalıtılmışlık olmak üzere üç boyutlu bir yapı olarak ele almıştır.

Alanyazın incelendiğinde, yabancılaşma kavramının birçok değişkenle ilişkisinin incelendiği görülmektedir (Yalçın, 2009; Kınık, 2010 Atlı, Keldal ve Sonar, 2015). Fakat yabancılaşma ile parçalanmış aileye sahip olma durumu arasındaki ilişkiyi

inceleyen bir araştırmanın bulunmaması sebebiyle bu araştırmada parçalanmış aile yapısına sahip olmanın bireylerin yabancılaşma düzeyini nasıl etkilediği araştırılacaktır.

Sonuç olarak, bu araştırmanın problemini parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yetişen bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşmanın çeşitli değerkenler ağısından incelenmesi oluşturmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yetişen bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşmanın incelenmesidir.

1.2.1 Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda aşağıdaki verilen alt amaçlara yanıt aranmıştır.

1. Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları araştırmada kullanılan demografik değerkenlere (cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı) göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermekte midir?
2. Katılımcıların yabancılaşma puanları araştırmada kullanılan demografik değerkenlere (cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı) göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermekte midir?
3. Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma değerkenleri ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Olumsuz değerlendirilme korkusu puanları aile yapısı ve diğer değerkenlerin (cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı) ortak etkisine göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermekte midir?
5. Yabancılaşma puanları aile yapısı ve diğer değerkenlerin (cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı) ortak etkisine göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermekte midir?
6. Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma arasındaki ilişki aile yapısına göre fark göstermekte midir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Ailede parçalanma oranı diğer ülkelere kıyasla Türkiye de düşük olmasına rağmen son yıllarda bu oran gittikçe artmaktadır (Demirel ve Tatlıoğlu, 2016). Alanyazında, ailesi parçalanmış ergenlerle ailesi parçalanmamış ergenlerin karşılaştırmalı olarak incelendiği çalışmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmalarda da ailesi parçalanmış ergenlerle ailesi parçalanmamış ergenlerin depresyon, kaygı, özsaygı, benlik saygısı ve akademik başarı gibi özellikler açısından karşılaştırıldıkları görölmektedir (Aslıhan, 1998; Candan, 2006; Şentürk, 2012; Bayhan, 2019; Dölger, 2019; Tanrıverdi ve Özgüç, 2019). Alanyazın incelendiğinde, ailenin parçalanmasının bireyler üzerindeki etkisinin genellikle ergenlik dönemindeki etkisinin incelendiği görölmekte fakat parçalanmış aile de yetişmenin bireylerin yetişkinlik dönemindeki etkileri üzerindeki çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Ayrıca, alanyazın incelendiğinde, parçalanmış aileye sahip olmanın birçok psikolojik özellik ile ilişkisinin incelendiği fakat olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma ile ilişkisinin incelendiği çalışmaların oldukça az olduğu görölmektedir. Bu anlamda, bu çalışma sayesinde parçalanmış aileye sahip olmanın olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma ile ilişkisi incelenerek, parçalanmış ailede yetişmenin olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşmanın olası nedeni olup olmadığını tespit edilecektir. Bundan dolayı, bu çalışmadan elde edilen bulguların konuyla ilgili alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünölmektedir.

1.4 Sınırlılıklar

Bu araştırma, araştırmacının ulaşabildiği, Türkiye’de yaşayan 18 yaşından büyük, parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yetişen 411 kişiyle sınırlıdır.

1.5 Tanımlar

Olumsuz Değerlendirilme Korkusu: “Başkaları tarafından olumsuz değerlendirileceği beklentisi içinde olmak, başkalarının yaptığı değerlendirmelerinden endişe duymak ve başkalarının kendisini olumsuz değerlendirmesi karşısında sıkıntıya düşmek” (Watson ve Friend, 1969).

Parçalanmış Aile: “Boşanma, evden ayrılma ve ölüm gibi nedenlerle eşlerin (karı-koca olarak) birbirinden kopmasıyla oluşan ve çocukların ebeveynlerinden biriyle birlikte oluşturduğu kurum” (Erürker, 2007).

Yabancılaşma: “Kişinin aşırı yüksek performans standartları oluşturması, kusursuzluk için çabalaması ve kendi davranışlarını değerlendirirken aşırı eleştirel olması eğilimi” (Hewitt ve Flett, 2004).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Parçalanmış Aile

“Boşanma, evden ayrılma ve ölüm gibi nedenlerle eşlerin (karı-koca olarak) birbirinden kopmasıyla oluşan ve çocukların ebeveynlerinden biriyle birlikte oluşturduğu kuruma” parçalanmış aile denir (Erürker, 2007).

Boşanma, hukuki olarak evlilik sözleşmesinin mahkeme kararıyla sona erdirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu olay, ailenin parçalanmasına sebep olan ve ailedeki tüm bireyleri çoğu zaman negatif yönde etkileyen yıpratıcı ve sarsıcı bir olaydır (Tatlılıoğlu ve Demirel, 2016).

Ailenin parçalanmasına sebep olabilecek bir başka faktör ise ölümdür. Boşanma faktöründe aile üyeleri kendi tercihleriyle parçalanmayı seçerken ölüm faktörü aile üyelerinin iradesi dışında gerçekleşmekte ve ortaya çıktığı anda aile üzerinde şiddetli bir etki yaratmaktadır. Ebeveynlerden birinin ölümü neticesinde aile bütünlüğü doğal olarak bozulmakta ve aile üzerinde parçalanmış aile de yaşamış olmanın negatif etkileri görülmeye başlamaktadır (Pancar, 2009).

Deprem, yangın, sel benzeri doğal afetler; işsizlik, yoksulluk, terör, kan davası gibi toplumsal problemler sonucunda gerçekleştirilen zorunlu göçler, yaşanan ekonomik sıkıntılardan dolayı ebeveynlerden birinin evden uzun bir süreliğine uzaklaşması, aile üyelerinden birinin sürekli veya geçici sakatlığı ve rahatsızlığı gibi sebeplerde ailenin parçalanmasına yol açabilmektedir. Benzer şekilde, ebeveynlerin boşanma gerçekleşmeden geçimsizlik sebebiyle evlerini terk etmesi de ailenin parçalanmasına yol açabilmektedir (Şentürk, 2006).

2.2 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu

Olumsuz değerlendirilme korkusu sosyal fobinin bir alt bileşeni olduğu için olumsuz değerlendirilme korkusuna sosyal fobi kavramı anlatılarak giriş yapılacaktır.

2.2.1 Sosyal Fobi

Sosyal fobi ilk defa Pierre Janet tarafından konuşurken, yazı yazarken ve piyano çalarken başkaları tarafından izlenmekten endişe duymak olarak tanımlanmıştır (Alkan, 2015). Janet'in bu tanımlamasına rağmen sosyal fobi uzun yıllar boyunca başka rahatsızlıklarla birlikte ele alınmış ve ilk kez Marks tarafından 1969 yılında ayrı bir rahatsızlık olarak tanımlanmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda, sosyal fobi DSM 3'te kendine yer bulmuş ve "başkaları tarafından değerlendirileceği bir veya birden fazla durumdan, sürekli ve gerçeğe uygun olmayan korku duyma, bu durumdan kaçınma, utanç duyacağı veya gülünç duruma düşeceği şekilde davranabileceğinden korkma" olarak tanımlanmıştır. Sosyal fobi hakkında yapılan bu tanım yıllar içinde ufak bazı değişikliklere uğrasa da DSM-3-R ve DSM-4'de bu tanım genel anlamda değişmemiştir. Son yıllarda ise sosyal fobi ICD ve DSM-5 gibi ana sınıflandırma sistemleri içinde "kaygı bozuklukları" başlığı altında yer almaktadır (Heimberg ve diğ., 2014).

Sosyal fobiyi açıklayan birçok kuram bulunmaktadır. Sosyal fobiyi açıklayan kuramlar genel olarak incelendiğinde üç kurama ait görüşlerin öne çıktığı görülmektedir. Bunlar, davranışçı kuram, psikanalitik kuram ve bilişsel kuramdır.

2.2.1.1 Davranışçı Kurama Göre Sosyal Fobi

Davranışçı kurama göre, bireylerde sosyal fobi oluşumun temel sebebi sosyal uyarılar aracılığıyla koşullanma durumudur (Sungur, 2000). Koşullanma olayı, klasik koşullanma ve doğrudan koşullanma olarak iki kısımda incelenebilir. Klasik koşullanma söz konusu olduğunda iki farklı uyarıcıdan söz etmek mümkündür. Bunlardan biri bireyin korktuğu uyarıcı, diğeri ise bireyin korkmadığı uyarıcıdır. Klasik koşullanmanın olması için birey ilk olarak korkmadığı uyarıcıyı alırken, ardından korktuğu uyarıcıyı alır. Bu işlem belli bir zaman sürdükten sonra, birey birinci uyarıcıyı aldıktan sonra içgüdüsel olarak ikinci uyarıcıyı beklemeye başlar.

Bu sebeple, birinci uyarıcıdan korkmamasına rağmen ardından ikinci uyarıcının geleceğine koşullandığı için birinci uyarıcıdan da korkmaya başlar. Bu işlem belli süre devam ederse artık ikinci uyarıcı verilmese de birey birinci uyarıcıdan korkmaya başlar. Bir başka deyişle, bireyin korkması için artık ikinci uyarıcıya ihtiyaç kalmaz ve birinci uyarıcı kendi başına birey için korkutucu özelliğe sahip olmuş olur (Diker, 2017). Bu durumda ki birey için sosyal fobik teşhisi konulabilir. Fakat, birey sosyal fobik olasa bile, gerçekten korktuğu ikinci uyarıcıyı uzun bir almadığı takdirde artık birinci uyarıcı tek başına bireyi korkutmayabilir. Bu durumda, birey için sönme olayı gerçekleşmiş ve sosyal fobi sona ermiştir denilebilir (Flor, Birbaumer, Hermann, Ziegler ve Patrick, 2002). Örneğin, sıcak bir ülkede hayat süren ve terleme problemi olan sosyal fobik bireyi ele alalım. Bu kişi, terlemesinden ötürü kötü koktuğunu ve çevresindeki insanların ona yaklaşmak istemediğini düşünmekte ve özellikle güneşli günlerde terlediğini düşünüyor ise bu durumda güneş birinci uyarıcı ve terleme durumu ise ikinci uyarıcı olarak ifade edilebilir. Bu kişi, bir zaman sonra soğuk bir ülkede yaşamaya başlasa bile güneşli günlerde terleyip kötü kokacağını ve çevresindeki insanların ona yaklaşmak istemeyeceğini düşünmeye devam eder. Fakat, bu kişi bu ülkede uzun süre yaşamaya devam edince, artık güneşli günlerde terlemediğini görünce sönme olayı gerçekleşir ve sosyal fobi sona erer (Alkan, 2015).

Önceki paragrafta verilen örnek üzerinden hareketle, klasik koşullanmanın kısa süren sosyal fobi vakalarını açıkladığı fakat uzun süre devam eden sosyal fobi vakalarını açıklamada yetersiz kaldığı ifade edilebilir. Uzun süren sosyal fobi vakaları doğrudan koşullanma yoluyla açıklanmaya çalışılmıştır. Doğrudan koşullanmanın sosyal fobi oluşumuna sebep olabilmesi için bireyin travmatik bir olay yaşaması (ör: sınıfta tüm arkadaşları tarafından aynı anda alay unsuru olmak) ve yaşanan bu travmatik olayı genellemesi gerekmektedir (Beidel, 1998). Doğrudan koşullanma yoluyla kazanılan bir davranış şeklinin tekrar edilme sıklığı doğrudan davranışın sonucuyla ilgilidir. Eğer bu davranışın sonucu olumlu ise, başka bir ifadeyle, birey bu davranışın sonucundan memnuniyet duyarsa bu davranışın tekrarlanma ihtimali artacaktır. Örneğin, ders esnasında anlamadığı bir konu hakkında öğretmenine soru yönelten öğrenci öğretmeni tarafından azarlanırsa bundan sonra anlamadığı konularda soru sormaya istekli olmayacaktır. Öğrencinin soru sorması öğretmen tarafından azar işleme ile

sonuçlandırıldığı için öğrenci kaçınma davranışı sergileyecek ve bu davranış öğrenilmiş bir davranış haline gelecektir. Öğrenci buna benzer olayları yaşamaya devam ederse sosyal fobik olma ihtimali artacaktır.

Davranışçı kuram sosyal fobinin sadece klasik ve doğrudan koşullanma yoluyla değil, ayrıca bilgi aktarımı ve gözlem yoluyla da oluşabileceğini öne sürmektedir (Türkçapar, 1999). Örneğin, daha önce yaşamadığı bir şehire taşınacak bir kişi, ilk defa yaşayacağı bu şehirdeki insanların çoğunluğunun yabancılara karşı ayrımcılık yaptığını öğrenirse, ayrımcılığa maruz kalmaktan korktuğu için komşularıyla ilişki kurarken olduğu temkinli davranacak ve ilişki kurmaktan kaçınacaktır. Bu kişi, bu şehirde yabancılara karşı ayrımcılık yapıldığını gözlemleyerek öğrenebileceği gibi bilgi aktarımı yoluyla başkalarından duyarakta öğrenebilir. Bireyin öğrendiği bu bilgi sonucunda kazandığı kaçınma davranışını öğrenilmiş bir davranış haline getirip getirmemesi kişinin günlük hayatta sosyal olup olmamasıyla ilgilidir. Eğer bu kişi sosyal biriyse, ilk defa yaşadığı bu şehirde insanlarla tanışıp onlarla konuşacak ve insanların yabancılara karşı ayrımcılık yapmadığını öğrenerek edindiği kaçınma davranışını terkedecektir. Fakat, kişi sosyal biri değilse, ayrımcılığa maruz kalmaktan korktuğu için insanlardan sürekli kaçacak ve öğrendiği bilginin yanlış olduğunu öğrenemeyerek edindiği kaçınma davranışı sürekli hale getirecektir. Sürekli hale gelen bu kaçınma davranışı ise kişinin sosyal fobi yaşamasına sebep olacaktır (Alkan, 2015).

2.2.1.2 Psikanalitik Kurama Göre Sosyal Fobi

Psikanalitik kuram, sosyal fobiyi, bireyin arzu ve istekleriyle, arzu ve isteklerini gerçekleştirilemeyeceğine dair inancının çatışması olarak görmektedir. Bu kurama göre, sosyal fobik bireyler çeşitli arzu ve isteklere sahiptirler, fakat bazı sebeplerden ötürü bu isteklerini yerine getirme konusunda yetersiz olduklarını düşünürler. Bireydeki, istek ve yetersizlik inancının çatışması sosyal fobi hastalığının sebebi olarak görülmektedir (Süzer, 2019).

Psikanalitik kurama göre, sosyal fobinin altında yatan üç ana sebep bulunmaktadır (Türkçapar, 1999). Bunlardan birincisi, utanç yaşantılarıdır. Sosyal fobik bireyler için çevrelerindeki insanların dikkatini çekme ve onlar tarafından onaylanma oldukça önem taşımaktadır. Eğer sosyal fobik birey bu ihtiyacına

cevap verebilecek bir sosyal ortamda yaşamıyorsa, bir başka deyişle, bulunduğu ortamdaki insanlar onu onaylamıyor ise sürekli bir utanma ve aşağılanma duygusu hisseder. Birey hissettiği aşağılanma ve utanma duygusunun verdiği rahatsızlıktan kaçınmak amacıyla onaylanmama ihtimalinin bulunduğu ortamlarda bulunmaktan kaçınmaya başlar (Gündoğdu, 2016). Psikinalitik kuramın sosyal fobinin sebebi olarak görüldüğü ikinci sebep ise suçluluk duygusudur. Psikanalitik kuram, sosyal fobik bireyin çevresinde bulunan insanlarla karşılıklı olarak yoğun ve mükemmel bir ilişkiye sahip olmak istediğini öne sürer. Sosyal fobik birey, bu isteği gerçekleştirmeyince kendini bunun sorumlusu olarak görür. Çevresindeki insanlarla mükemmel ilişkiye sahip olamamasının sebebinin kendi yetersizliği olduğu gerekçesiyle kendini suçlu hissetmeye başlar. Hissettiği bu suçluluk duygusundan ötürü de çevresiyle iletişimini tamamen sonlandırır (Halkacioğlu, 2019). Psikinalitik kuramın sosyal fobinin sebebi olarak görüldüğü üçüncü sebep ise ayrılma kaygısıdır. Sosyal fobik birey, hayatına aldığı yeni insanların onu halihazırdaki çevresinden uzaklaştıracağını düşünür. Sosyal fobik bireyin bu düşüncesinin temelinde ise, çocukluğunda ebeveynlerinin başka insanlarla vakit geçirmesine dair kısıtlayıcı davranışları yer almaktadır. Bu yüzden, sosyal fobik birey hayatına yeni insanları aldığı takdirde yakınlarının ondan uzaklaşacağı kaygısını taşır (İzci, 2018).

2.2.1.3 Bilişsel Kurama Göre Sosyal Fobi

Sosyal fobiyi açıklayan kuramlardan biri de bilişsel kuramdır. Bilişsel kuram, sosyal fobik bireyin çevresi tarafından olumlu değerlendirilmek istediğini, fakat aynı zamanda bunun olmayacağına dair saplantılı bir inanca sahip olduğunu ifade eder (Kermen ve Erden, 2019). Sosyal fobik birey çevresinin ona verdiği tepkilere karşı diğer insanlardan daha duyarlıdır. Bu yüzden, sürekli bir şekilde çevresini takip eder. Yaptığı herhangi bir davranışın çevresindeki insanlar tarafından olumsuz karşılanacağına dair bir düşünceye sahip olursa, bu davranışı gerçekleştirmekten vazgeçer. Bu vazgeçme davranışında geçmişten yaşadığı olumsuz deneyimlerin önemli bir etkisi vardır. Bu yüzden, sosyal fobik birey geçmişte başarısız olduğu bir davranışı tekrar yapmaya kalktığında kesinlikle başarısız olacağına dair bir inanç duyarak aşırı derecede kaygı yaşar. Sosyal fobik bireyin duyduğu bu aşırı kaygı onu gerçekten başarısızlığa sevk edebileceği gibi onun kendini başarısız biri olarak algılamasına da neden olabilir. Her iki

durumda da sosyal fobik birey kendisini güvende hissetmez ve aynı davranışı bir kez daha gerçekleştirme durumunda kaldığında aynı olayları yaşar. Sosyal fobik bireyin girdiği bu kısır döngü onun sürekli olarak kendini başarısız hissetmesine ve başkaları tarafından olumsuz değerlendirilmekten korkmasına sebep olur (İlgar ve Coşkun-İlgar, 2019).

Bilişsel kuramın bir alt modeli olarak geliştirilen Rasyonel Emotif modele göre, sosyal fobik birey çevresindeki insanların kendisinden sürekli olarak mükemmel bir performans beklediğini düşünmekte ve böyle bir performansı gerçekleştiremeyeceğine inandığı içinde performans sırasında yüksek düzeyde kaygı yaşadığını öne sürmektedir (Ellis, 1991). Sosyal fobik bireyin performansı öncesinde veya performansı sırasında yaşadığı bu kaygı aslında çoğu zaman gerçek sebeplerden kaynaklanmamaktadır. Sosyal fobik birey kendi düşüncelerini sanki performansına şahit olan insanlarda o şekilde düşünüyormuş gibi algılar. Sosyal fobik birey kendisine oldukça zararlı olan bu gerçek dışı algılamayla kaygılı görünmeyi hissetmekle gerçekten kaygılı olmayı, kontrolü kaybetmiş hissetmekle gerçekten kontrolü kaybetmeyi ve aşağılanmış hissetmekle gerçekten aşağılanmayı birbirine denk tutar (Türkçapar, 1999).

2.2.1.3.1 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu

Sosyal fobiyi açıklayan kuramlar hep birlikte ele alındığında olumsuz değerlendirilme korkusunun sosyal fobinin özünü oluşturduğu görülmektedir (Alkan, 2015).

Olumsuz değerlendirilme korkusu ilk olarak Watson ve Friend (1969) tarafından, olumsuz değerlendirmeler karşısında sıkıntıya düşmek, başkaları tarafından olumsuz olarak değerlendirileceği içinde olmak ve başkalarının değerlendirmelerinden endişe duymak olarak tanımlanmıştır. Kişinin başka bireyler tarafından düşmanca ve kötü bir şekilde eleştirileceğine dair sürekli ve aşırı bir endişe duyması da Carleton, McCreary, Norton ve Asmundson'un (2006) yapmış olduğu olumsuz değerlendirilme korkusu tanımı olarak alanyazında yer almaktadır.

Olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan bireye göre, çevresindeki insanlar kendisinden çok fazla beklenti içerisindeyler. Bu durum gerçekte böyle olmasa bile, olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan birey kendi içinde gerçekleşen bilişsel çarpıtmayla bunun böyle olduğunu düşünür. Aynı zamanda, olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan birey kendi yeteneklerinden her zaman şüphe duyar ve hata yaptığı takdirde de toplumun onu dışlayacağına inanır. Olumsuz değerlendirilme korkusuna sebep olan bu inançlar mükemmeliyetçi bireyler de daha çok görülür. Çünkü mükemmeliyetçi özelliğe sahip birey gerçekleştireceği performansın mükemmel olmasını ve bu performansı dışarıdan izleyenlerinde performansını beğenmelerini ister. Fakat, mükemmeliyetçi özelliğe sahip olan bu birey mükemmel bir performans gerçekleştirmeye yetecek kadar yetenekli olmadığını düşünüyorsa olumsuz değerlendirilme korkusu yaşamaya başlar. Bu yüzden de, olumsuz değerlendirileceklerine inandıkları etkinlikleri yapmaktan kaçınırlar (Frost, Glossner ve Maxner, 2010).

2.3 Yabancılaşma

2.3.1 Yabancılaşma Kavramının Tanımı

Yabancılaşma kavramının kökeni batıya dayanmakta ve kelimenin kökü Latince "alienaner", Fransızca "aléné", İngilizce "alienist" ve İspanyolca "alienado" sözcüklerinden gelmektedir. Yabancılaşma terimi Amerikan Toplum Bilim Sözlüğü'ne 1960'lı yıllarda girmiş ve bu konuyla ilgili araştırmalar yoğunluk kazanmaya başlamıştır (Soysal, 1997). Yabancılaşmaya dair birçok alanda birçok tanım yapılmıştır. Günlük hayatta yabancılaşma, bireyin çevresinde bulunan insanlardan veya toplumdaki uzaklaşması olarak ifade edilmektedir. Psikiyatride ise yabancılaşma normalden sapma olarak tanımlanır. Modern psikoloji ve sosyolojide ise, yabancılaşma bireyin toplumdaki, arkadaşlarından, doğadan ve kendinden uzaklaşması olarak tanımlanmaktadır (Cevizci, 2010). Yabancılaşma bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürüne karşı ilgisizlik ve kayıtsızlık hissi ya da bireyin çevresindeki insanlardan ve kendinden uzaklaşması olarak tanımlanmaktadır (Bademci, 2001).

3.2.2 Yabancılaşma Kavramının Tarihsel Gelişimi

Yabancılaşma kavramı ilk kez Hegel tarafından kullanılmıştır. Hegel'e göre, insan zaman içerisinde kendisinin hisseden, düşünen ve seven bir varlık olarak değil de, ürettiği eşya ve mallar dolayısıyla hatırlanan bir varlık haline geldiğini görmektedir. Bu anlayışa ulaşan birey kendisinin değerini ve anlamını yitirdiğini düşünmekte ve bu yüzden sosyal çevresine yabancılaşmaya başlamaktadır. Hegel, temelde, yabancılaşma kavramını insanın ruhi anlamda varlığı ile fiziksel varlığı arasındaki mesafeye dayandırmaktadır (Yıldız ve Alıcı, 2019).

Marks yabancılaşma kavramını iktisadi ve toplumsal açıdan ele almıştır. Marks'a göre işçinin ürettiği mal ile kendi zenginliği ters orantılıdır. Bir başka deyişle, işçi ne kadar çok mal üretirse o kadar yoksul duruma düşer. Nesnelere değer kazanması, insanların değerinin düşmesi anlamına gelir. İşçinin kendi emeğiyle ürettiği nesne, işçiden bağımsız olarak yabancı bir varlık şeklinde işçinin karşında durur. Böylece işçinin verdiği emek artık ona ait olmamakta ve işçi kendine yabancılaşmaktadır (Elma, 2003). Örneğin, bir iş yerinde çalışan işçi iş yerine ayda 30000 TL kazandırdığı bir mal üretiyor ve kendisi ayda 3000 TL maaş alıyor ise işçinin ürettiği nesne işçinin emeğinden daha değerli olduğu için işçi zamanla emeğinin boşa gittiğini düşünerek işine yabancılaşacaktır.

Fromm (2005), Marks'ın yabancılaşma kavramı hakkındaki düşüncelerini psikoanalitik kuram çerçevesinde ele alarak yeni bir yaklaşım geliştirmiştir. Fromm, yabancılaşmayı insanın kendisini bir yabancı gibi duyduğu deneyim biçimi olarak tanımlamıştır. Fromm, modern toplumları "hasta" olarak nitelendirmekte ve topluma uyan bir insanın yabancılaşmış olduğunu ifade etmektedir. Fromm, yabancılaşmaya sebep olan etkenleri bireyin doğasını merkeze alarak tartışmıştır. Ona göre yabancılaşmanın nedenleri, teknolojinin birey üzerindeki etkileri, toplumsal yapı ve sürekli ve hızlı şekilde değişen üretim yapısıdır. Özellikle, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde üretim ve tüketim ilişkisi içinde satıcı, büyük veya küçük memur, tüccar veya esnaf ve özellikler hizmet sektöründe çalışanların büyük çoğunluğu yabancılaşma içinde hayatını sürdürmektedir.

Yabancılaşma konusundaki alanyazın incelendiğinde öne çıkan isimlerden birinin de Seeman olduğu görülmektedir. Seeman, bireyin toplum içerisindeki konumundan bağımsız olarak kişisel açıdan yabancılaşmasını incelemeyi amaçlamıştır. Bundan dolayı, Seeman yabancılaşmanın sosyal-psikolojik yönüne odaklanmış ve toplumsal koşulları araştırmalarının dışında tutmuştur (Elma, 2003).

Seeman yabancılaşmayı beş boyutlu bir yapı olarak tanımlamıştır. (Bayhan, 1997). Bu boyutlar anlamsızlık duygusu, güçsüzlük duygusu, yalıtılmışlık, kendine yabancılaşma ve normsuzluk olarak adlandırılmıştır. Seeman yaptığı çalışmalar ile yabancılaşma alanyazınına çok önemli katkılar sağlamıştır. Bu katkıların en önemlisi yabancılaşmayı 5 boyutlu bir yapı olarak tanımlayarak sınırlandırması ve tanımladığı bu yapı sayesinde yabancılaşmanın birey üzerindeki etkilerini aşamalarla göstermesidir. Seeman'ın yabancılaşma kavramı için tanımladığı 5 boyutlu bu yapı sayesinde, yabancılaşmanın gözlenip ölçülebilmesi mümkün olmuştur. Seeman'ın tanımladığı bu boyutlar da diğer araştırmacıların çoğunluğu tarafından kabul görmüştür (Eroğlu, 2020).

3.2.3 Yabancılaşmanın Boyutları

Seeman'ın yabancılaşma için tanımladığı 5 boyutlu yapının her bir boyutuna dair bilgiler aşağıda sunulmuştur.

3.2.3.1 Anlamsızlık Duygusu

Anlamsızlık duygusu bireyin gerçeklikle yüzleşme şekliyle ilgilidir. Bu yüzden anlamlı yaşamak bireyin yaşadıklarına anlam katmasına bağlıdır. Yaşadıklarına anlam katan bireylerin yaşamları üzerindeki kontrolü yüksektir. Eğer birey yaşadıklarına bir anlam yükleyemiyorsa anlamsızlık duygusunun varlığından söz edilebilir. Anlamsızlık, bireyin hayata dair genel bir inancının ve amacının olmaması halinde ortaya çıkar (Elma, 2003).

3.2.3.2 Güçsüzlük Duygusu

Seeman (1959) güçsüzlük duygusunu, bireyin yaptığı eylemler ve bu eylemlerin sonuçları üzerinde denetim hakkının olmaması olarak tanımlamıştır. Güçsüzlük

duygusu, bireyin istediklerine ulaşmak için kendi yaptıklarının hiçbir zaman yeterli olmayacağına dair inanca sahip olması olarak tanımlanmaktadır. Güçsüzlük yabancılaşmanın önemli bir boyutudur. Güçsüzlük duygusuna sahip olan birey hayatının başkaları tarafından kontrol edildiğini, hayatındaki olayları yönlendirmede etkili olamayacağı gibi gerçek dışı inançlara sahiptir. Bu gerçek dışı inanç bireyin kendisini çevresinde olup biten olaylara karşı güçsüz ve çaresiz hissetmesine sebep olur (Ataş ve Ayık, 2013).

3.2.3.3 Normsuzluk

Normsuzluk, toplumsal kuralların belirlediği başarı hedeflerine ulaşmak için toplum tarafından onaylanmayan davranışların benimsenmesidir (Kabaklı-Çimen, 2017). Toplumca belirlenen amaçlara varmak için bireylerin toplum tarafından yasaklanan yöntemlere ve davranışlara başvurmalarından kaynaklanan durumdur (Şimşek ve Akdemir, 2015).

Seeman'ın yabancılaşma olgusunda yer alan normsuzluk boyutu, Durkheim'in "anomi (kuralsızlık)" kavramından gelmekte ve kuralsızlık durumunu ifade etmektedir. Ona göre, anomi; bireysel ilişkileri düzenleyen sosyal kuralların artık etkililiğini yitirmesidir. Kelime anlamı, "normsuzluk" ya da "kuralsızlık" olan anomi; birey ya da toplum hayatındaki bunalımlı bir durumu ifade eder. Dolayısıyla, "normsuzluk" toplumda ya da bireyde ölçü ve değerlerin çökmesi ya da amaç ve ülkü yoksunluğu sonucunda oluşan dengesizlik olarak tanımlanmaktadır. Durkheim, anomi kavramını sosyolojik açıdan ele almıştır (Tolan, 2005).

3.2.3.4 Yalıtılmışlık

Yalıtılmışlık (soyutlanma), bireyin genel anlamda bulunduğu fiziksel çevreden ya da diğer insanlarla ilişkide bulunmaktan kaçınmasını ya da bu ilişkiyi en aza indirgemesi olarak tanımlanabilir. Bu geri çekilmenin ya da uzaklaşmanın kaynakları bireyin içinde bulunduğu psikolojik durumdan ya da çevresinden kaynaklanabilir. Toplum tarafından özellikle yüksek değer verilen olgulara, bireylerin düşük ödül değeri vermelerinden doğan sonuçtur (Elma, 2003).

3.2.3.5 Kendine Yabancılaşma

Kendine yabancılaşma, yabancılaşma boyutlarının bütün ayrıntılarını kapsamaktadır. İnsanın çalışma hayatında gereksinimlerinin karşılanmaması, özgürlüğünün, yaratıcılığının, yeteneklerinin ve insana özgü tüm potansiyellerinin reddedilmesi, onun diğer insanlardan, daha kötüsü kendi kendisinden uzaklaşmasına neden olmaktadır (Gökçeğöz ve Birinci, 2008).

İnsanın belirli davranışının geleceğe yönelik beklentileri ile çakışmaması, kendi varlığına yabancılaşması ile sonuçlanır (Tolan, 1980, 128). Bu durumda bireyin istek ve arzuları ile dış istek ve arzuların çatışması da söz konusudur. Bu içsel çatışma sonucunda yitirilmişlik, kaybetmişlik duygusu, bireyin kendisine yabancılaşmasına neden olabilmektedir (Mercan, 2006).

Yukarıda Seeman'ın yabancılaşma olgusuna dair beş farklı boyutu ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Birbirinden farklı neden ve sonuçları olan bu boyutlar arasında bir etkileşim vardır. Özellikle kendine yabancılaşma ve güçsüzlük duygusu kategorileri büyük ölçüde Marksist öğretiyeye pek yabancı olmayan kavramlar olarak belirirken, normsuzluk ve anlamsızlık duygusu da normsuzluk sorunsalına yakınlaşmaktadır. Yalıtılmışlık duygusunu ise her iki sorunsalın çevresinde değerlendirmek, düşünmek gerekir (Tolan, 2005).

Bu beş boyuta göre Seeman şöyle bir sonuca varmıştır: Toplumsal yapıya ilişkin koşulların yabancılaştırıcı etkileri olduğu varsayılabilir ve bunlar bireysel tutum ve davranışlarda belirleyici sonuçlar yaratabilir. Böylece, toplumsal kaynaklı birtakım olaylar, bireyde çeşitli boyutlarda yabancılaşmaya sebep olabilir. Bunun sonucunda, birey sosyal çevresine yabancılaşır (Yılmaz ve Saprkaya, 2009).

2.4 İlgili Araştırmalar

2.4.1 Parçalanmış ve Parçalanmamış Aileler İle İlgili Araştırmalar

Aral ve Başar (1998) örneklemini farklı sosyoekonomik düzeylerde yer alan 4 ve 5. sınıfta öğrenim gören 300 öğrencinin oluşturduğu çalışmalarında aile yapısı ile kaygı düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, aile parçalanmasının kaygı düzeyini olumsuz etkilediği, parçalanmış aileye sahip öğrencilerin kaygı düzeyinin parçalanmamış aileye sahip öğrencilerin kaygı düzeyinden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aslıhan (1998) örneklemini 10-15 yaş aralığında bulunan 317'si parçalanmamış aile, 315'i ise parçalanmış aile yapısına sahip olan 632 ilköğretim öğrencisinin oluşturduğu çalışmasında aile yapısının akademik başarı üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda, tam aile yapısına sahip öğrencilerin akademik açıdan parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerden daha üstün olduklarını belirlemiştir.

Amato'da (2001) bir önceki araştırmaya benzer amaçla bir çalışma gerçekleştirdiği çalışmasında 67 çocuk üzerinde çalışmıştır. Parçalanmış aile yapısına sahip çocuklar araştırmanın deney grubunu oluştururken, kontrol grubu parçalanmamış aile yapısına sahip çocuklardan oluşmuştur. Araştırmacı iki grubu psiko-sosyal uyum, akademik başarı, sosyal ilişki başarısı ve kendine güven açısından karşılaştırmış ve tüm değişkenler açısından parçalanmamış aile yapısına sahip çocukların daha yüksek puanlara sahip olduğunu belirlemiştir.

Karakuş (2003) örneklemini 9 farklı okulda öğrenim gören 9-13 yaş aralığındaki 117'si parçalanmış ve 127'si parçalanmamış aile yapısına sahip 344 öğrencinin oluşturduğu çalışmasında öğrencilerin depresyon düzeylerinin okul başarısı üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda, parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin depresyon düzeyi ile tam aile yapısına sahip öğrencilerin depresyon düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı fakat parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin okul başarısının parçalanmamış aile yapısına sahip öğrencilerin okul başarısından daha üstün olduğu saptanmıştır.

Candan (2006) örneklemini 8-11 yaş aralığında bulunan parçalanmış ve parçalanmamış aile yapısına sahip öğrencilerin oluşturduğu çalışmada öğrencilerin ebeveynlerinin kabul ve reddetme davranışlarını araştırmıştır. Araştırma sonucunda, parçalanmamış ailelerin çocuklarını kabul etme davranışının fakat parçalanmış ailelerin ise çocuklarını reddetme davranışının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öztürk (2006) örneklemini parçalanmış ve parçalanmamış aile yapısına sahip 9-13 yaş aralığındaki 4, 5, 6, 7, ve 8. sınıfta öğrenim gören 308 öğrencinin oluşturduğu çalışmada aile yapısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda, parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin benlik saygısının tam aile yapısına sahip öğrencilerin benlik saygısında daha düşük olduğu saptanmıştır.

Cebeci (2009) örneklemini parçalanmış ve parçalanmamış aile yapısına sahip 7-12 yaş aralığındaki 100 ilköğretim okulu öğrencinin oluşturduğu çalışmada kaygı düzeyi ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda, parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin durumluk kaygı düzeyleri ile güvenli bağlanma durumları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Parçalanmamış aile yapısına sahip öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanlarının parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanlarından düşük olduğu belirlenmiştir.

Aile yapısı ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir başka araştırmacı olan Şentürk (2012) çalışmada, parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumunu ve bu durumu etkileyebilecek faktörler incelemiştir. Çalışmasının örneklemini 280'i parçalanmamış aileye, 280'i parçalanmış aileye sahip 560 ilköğretim ve lise öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda, ailenin yapısı ile çocuğun başarı durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu ilişkinin ise parçalanmış aileye sahip çocukların parçalanmamış aileye sahip çocuklara göre daha başarısız olmasından kaynaklandığı görülmüştür.

Alkan (2018) çalışmasında parçalanmış veya parçalanmamış aileye sahip olmasını bireyin hayatındaki ne gibi eksikliklere yol açtığını ve bireyin bu eksiklikleri nasıl algıladığını araştırmıştır. Çalışmanın örneklemini 283'ü parçalanmamış aile yapısına sahip ve 283'ü de parçalanmış aile yapısına sahip ortaokul ve lise düzeyindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda, parçalanmış aile yapısına sahip öğrencilerin parçalanmamış aile yapısına sahip öğrencilere göre akademik anlamda daha başarısız oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu başarısızlığın en temel sebebi ise: aile parçalanmasının, ailede bir fonksiyon daralması ya da fonksiyon kaybına neden olarak öğrencilerin maddi ve manevi beklentilerinin yeterince karşılanmamasından kaynaklandığı ifade edilmiştir.

2.4.2 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ile İlgili Araştırmalar

Köydemir (2006) çalışmasında olumsuz değerlendirilme korkusu ile utangaçlık, algılanan anne-baba kontrol-denetim, mükemmeliyetçilik, algılanan sosyal beceri ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın örneklemini Orta Doğu Teknik Üniversite'sinin farklı fakültelerinde öğrenim gören 497 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, olumsuz değerlendirilme korkusunun benlik saygısı ve algılanan sosyal becerileri olumsuz fakat utangaçlığı olumlu yönde yordadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, mükemmeliyetçilik ve algılanan anne-baba kontrol-denetimin olumsuz değerlendirilme korkusunu pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. Elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde, olumsuz değerlendirilme korkusunun anne-baba kontrol denetim ve utangaçlık, benlik saygısı ve utangaçlık, mükemmeliyetçilik ve utangaçlık arasında aracı bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özgüngör (2006) çalışmasında öz bilinç ve not yöneliminin olumsuz değerlendirilme korkusu ile ilişkisini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 476'sı erkek ve 454'ü kız olmak üzere 932 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, öz bilinç değişkeninin olumsuz değerlendirilme korkusu ve not yönelimi arasında aracı değişken olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında, sınıf

ortamını performans odaklı olarak algılamının olumsuz değerlendirilme korkusunda artışa neden olduğu saptanmıştır.

Bilge ve Kelecioğlu (2008) alışmalarında olumsuz değerlendirilme korkusu ile utangaçlık, sosyal kaygı, depresyon ve kaygı değişkenleri arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, olumsuz değerlendirilme korkusu ile utangaçlık, sosyal kaygı, depresyon ve kaygı değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna ek olarak, olumsuz değerlendirilme korkusunun sınav kaygısında artışa sebep olabileceği, öğrencinin derse katılımını ve okul başarisını düşürebileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Berry (2009) alışmasında olumsuz değerlendirilme korkusu ile Blumia yeme bozukluğu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu çalışmanın örneklemini 18-24 yaş aralığında 210 kişi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, bireylerin stres yaşadıkları anlarda gösterdikleri blumik davranışlar ile olumsuz değerlendirilme korkusu arasında ilişki bulunmamıştır. Araştırmacı bu sonuçtan hareketle, blumik davranışların olumsuz değerlendirilme korkusuna sebep olabileceğini fakat bu etkinin dışarıdan gözlenmesinin kolay olmadığını ne sürmüştür.

Erdoğan ve Uukoğlu (2011) alışmalarında atılganlık derecesi ve olumsuz değerlendirilme korkusu arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bu çalışmanın örneklemini 116'sı devlet okulu ve 99'u özel okulda öğrenim gören 3, 4 ve 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, atılganlık ile olumsuz değerlendirilme korkusu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bir başka ifade ile, olumsuz değerlendirilme korkusu arttıkça atılganlık düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alkan (2015) alışmasında, öğrencilerin okulda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusunun bazı kişisel ve eğitsel değişkenlere göre anlamlı fark gösterip göstermediğini incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 6., 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören 1299 ğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, akademik başarı ile öğrencilerin okul ortamında yaşadığı olumsuz değerlendirilme korkusu arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, ğrencilerin okulda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusunun anne-baba

eğitim düzeyi, anne-baba mesleği, eğitim düzeyi, tercih edilen çalışma türü, kişilik tipi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre anlamlı fark gösterdiği, fakat cinsiyet, sınıf düzeyi, özel ders alma durumu ve dershaneye gitme durumuna göre anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir.

2.4.3 Yabancılaşma İle İlgili Araştırmalar

Shoho ve Katims (1998) rneklemini 395 normal eğitim veren ve 180 özel eğitim veren öğretmenin oluşturduğu “Normal ğretmenler ile zel Eğitim ğretmenleri Arasındaki Yabancılaşma Algısı” adlı çalışmalarında ğretmenlere Dean’ın Yabancılaşma leği’ni uygulamış ve sonuçları analiz etmişlerdir. Araştırma sonucunda, normal eğitim veren öğretmenlerin yabancılaşma algısının özel eğitim veren öğretmenlerin yabancılaşma algısından anlamlı olarak düşük olduğu belirlenmiştir.

Elma (2003) rneklemini ilköğretim okullarında görev yapan 485 öğretmeninin oluşturduğu “İlköğretim Okulu ğretmenlerinin İşe Yabancılaşması” (Ankara İli rneği) adlı çalışmasında yabancılaşmanın cinsiyet, kıdem, sınıf veya branş ğretmeni olma, medeni durum ve okul büyüklüğü değişkenlerine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini araştırmıştır. Araştırma sonucunda, bekr ğretmenlerdeki yabancılaşma duygusunun evli öğretmenlere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ek olarak, küçük okullarda görev yapan ğretmenlerdeki yabancılaşma duygusunun büyük okullarda görev yapan öğretmenlere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, branş ğretmenlerindeki yabancılaşma duygusunun sınıf ğretmenlerindeki yabancılaşma duygusundan daha fazla olduğu saptanmıştır. Son olarak, okul büyüklüğü, branş, kıdem ve medeni durum değişkenlerinin yabancılaşmanın önemli yordayıcıları oldukları tespit edilmiştir.

Uzun (2006) rneklemini 982 5. Sınıf öğrencisinin oluşturduğu “İlköğretim 5. Sınıf ğrencilerinin Okula Yabancılaşma Düzeylerine Etki Eden Sosyo-Demografik Değişkenlerin Belirlenmesi” adlı çalışmasında yabancılaşmayı ölçen bir lme aracı geliştirmiş ve bu lme aracını kullanarak yabancılaşmaya etki eden sosyodemografik değişkenleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, geliştirilen ölçeğin anlamsızlık, güçsüzlük, kuralsızlık ve sosyal soyutlanma olmak

üzere dört boyutlu bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu kanıtlanmıştır. Erkek öğrencilerin kuralsızlık, güçsüzlük ve sosyal soyutlanma boyutlarından elde ettikleri puanların kız öğrencilerin elde ettikleri puanlardan anlamlı bir şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, erkek öğrencilerin yabancılaşma düzeyinin kız öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yabancılaşma düzeyinin sosyoekonomik düzeye anlamlı fark gösterdiği görülmüştür. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin yabancılaşma düzeyinin alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere göre daha az olduğu saptanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin anne-baba eğitim düzeyinin de yabancılaşma puanlarında anlamlı farklılığa sebep olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi yükseldikçe yabancılaşma düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, sınıf mevcudunun yabancılaşma düzeyinde farklılığa sebebiyet veren bir değişken olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sınıf mevcudu arttıkça yabancılaşmanın arttığı tespit edilmiştir.

Brooks ve arkadaşları (2008) "Eğitimsel Reform ve Öğretmen Yabancılaşması" adlı iki yıl süren nitel bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırma kapsamında lisede görev yapan öğretmenlerin yabancılaşmanın beş alt boyutundan kuralsızlık, güçsüzlük, yalıtılmışlık, kendine yabancılaşma ve anlamsızlığı ne düzeyde yaşadıklarını araştırmışlardır. Araştırma sonucunda her bir öğretmenin her bir boyutu farklı düzeyde yaşadığı görülmüş ve her öğretmenin durumunun kendine özgü olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, yabancılaşma algısına sahip öğretmenlerin, durumdan duruma zaman içinde farklılık gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen yabancılaşmasını azaltacak şekilde okul yönetim politikalarının belirlenmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Çelik ve Babaoğlu (2017) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin yabancılaşma düzeylerini belirlemek ve yabancılaşma düzeyinin öğrencilerin yaşına cinsiyetine, bölümüne, sınıfına, teknolojiyi kullanma amacına ve aile gelir durumuna göre fark gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini Bozok Üniversitesi'nde öğrenim gören 820 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin kuralsızlık, güçsüzlük, anlamsızlık ve

soyutlanmışlık puanlarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yabancılaşıma puanlarının dört alt boyut içinde yaş, cinsiyet, aile gelir durumu ve sınıfa göre anlamlı fark göstermediği belirlenmiştir. Benzer şekilde, öğrencilerin soyutlanma boyutundan aldıkları puanların bölüm değişkenine göre anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir. Fakat güçsüzlük boyutunda ise matematik ve edebiyat bölümü öğrencileri ilahiyat fakültesi öğrencilerinden; mimarlık bölümü öğrencileri tarih, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği, hemşirelik, bitki koruma, iktisat, ilahiyat ve işletme bölümü öğrencilerinde anlamlı bir şekilde yüksek puan elde etmişlerdir. Kuralsızlık boyutunda, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği öğrencileri bitki koruma, tarih, hemşirelik, edebiyat, mimarlık, işletme ve iktisat bölümü öğrencilerinden; matematik ve ilahiyat bölümü öğrencileri ise mimarlık bölümü öğrencilerinden anlamlı bir şekilde daha düşük puan elde etmişlerdir.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yetişen 18 yaş üstü bireylerde yabancılaşma ve olumsuz değerlendirilme korkusunun çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan nedensel karşılaştırma modelinde bir araştırmadır. Nedensel karşılaştırma modelinde, ortamda mevcut olan hiçbir değişkene müdahale edilmeden gruplar arasındaki farklılıkların neden ve sonuçları belirlenmeye çalışılır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017).

3.2 Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu, parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yetişen, 18 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Araştırma amacıyla veri toplamadan önce Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 18 Eylül 2019 tarihinde araştırmanın etik açısından uygunluğuna ilişkin onay alınmıştır. Ardından, 25 Eylül 2019 ve 15 Kasım 2019 tarihleri arasında veriler toplanmıştır. Bu çalışmanın araştırma grubunda yer alacak bireylere ulaşabilmek için amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı ilk olarak kendi çevresinde yaşayan parçalanmış aile yapısına sahip bireylerle birebir iletişime geçmiştir. İkinci aşamada, parçalanmış aile yapısına sahip bireylere sosyal medya (Facebook) aracılığı ile ulaşılmış ve ilk ulaştığı kişiler yardımı ile araştırma grubunu büyütülmüştür. Parçalanmış aile yapısına sahip bireylere ulaşmak amacıyla Facebook uygulamasında Türkiye Parçalanmış Aileler ve Mağdur Çocuklar Platformu, Dağılmış Aileler ve Çocuk Hakları Derneği, Boşanmış İnsanlar ve Aile Platformu sayfalarında paylaşımda bulunmuş veya üyelere mesaj yoluyla ulaşılmıştır. Benzer şekilde, parçalanmamış aile yapısına sahip bireylere

ulaşmak içinde sosyal medyadan (Facebook, Whatsap) veri toplanmıştır. Bu süreç sonucunda yaşları 18 ve 57 arasında değişen, 338'i parçalanmamış ailede, 124'ü parçalanmış ailede yetişmiş olmak üzere toplam 462 katılımcıya ulaşılmış fakat eksik verilerin bulunduğu anketler çıkarıldıktan sonra araştırma grubunun 411 kişiden oluştuğu görülmüştür.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Leary (1983) tarafından geliştirilen ve Çetin, Doğan ve Salmaz (2010) tarafından Türk kültürüne uyarlanan Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Kısa Formu ve Dean (1961) tarafından geliştirilen ve Güğercin ve Aksay (2017) tarafından Türk kültürüne uyarlanan Dean'in Yabancılaşma Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı ve parçalanmış aileye sahip olma durumu gibi kişisel bilgilerine ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

3.3.2 Dean'in Yabancılaşma Ölçeği

Yabancılaşma ölçeğini Dean (1961), Seeman'ın (1959) yabancılaşmayı açıkladığı görgül kuramına dayanarak geliştirmiştir. Yabancılaşma ölçeği beşli likert tipinde olup, tepki kategorileri "kesinlikle katılıyorum" ile "kesinlikle katılmıyorum" arasında değişen şekilde düzenlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliği test yarı test yöntemiyle kanıtlanmıştır. 384 kişilik veri setine uygulanan analiz sonucunda, test yarı test güvenilirliği toplumsal yalıtılmışlık alt ölçeği için 0,84, kuralsızlık alt ölçeği için 0,73, güçsüzlük alt ölçeği için 0,78 ve ölçeğin tamamı için 0,84 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin orijinal formunda 24 madde bulunmasına rağmen, Güğercin ve Aksay (2017) uyarlanma işlemi sırasında madde sayısını 20 ye indirmişlerdir. Yabancılaşma ölçeği üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar: 9 maddelik sosyal yalıtılmışlık (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 9), 6 maddelik güçsüzlük (10, 11, 12, 13, 14 ve 15), 5 maddelik kuralsızlıktır (16, 17, 18, 19 ve 20). Bu alt boyutlar, tek başlarına değerlendirebildikleri gibi toplam puanları da genel bir yabancılaşma ölçümüne işaret etmektedir. Ölçek maddelerine verilen olumlu yanıtlar arttıkça yabancılaşma puanı artmaktadır. Ölçeğin 1, 2, 3, 4 ve 6.

maddeleri tersten puanlanmaktadır. Yabancılaşma ölçeğinin sosyal yalıtılmışlık boyutuna ait cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,88, güçsüzlük boyutuna ait cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,86 ve kuralsızlık boyutuna ait cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,84 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamına ait cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,88 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliğini kanıtlamak adına yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 3 faktörlü yapısının ölçeğe ait toplam varyansın %55'ini açıkladığı görülmüştür. Ayrıca, uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerleri de ölçeğin geçerli olduğunu göstermektedir.

3.3.3 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği

Olumsuz değerlendirilme korkusunu ölçmeyi amaçlayan bir ölçme aracı olan Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Kısa Formu (ODKÖ) 1983 yılında Leary tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek öz bildirim tarzında bir ölçek olup 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri bireyin başkaları tarafından olumsuz değerlendirilme durumlarına yönelik maddeleri içermektedir. Ölçeği oluşturan 12 maddenin sekizi olumsuz değerlendirilme durumlarına yönelik endişe ve korku ifadelerinden oluşurken, geriye kalan 4 ifade ise endişe ve korkunun olmadığı ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek “Hiç Uygun Değil (1)” yanıtı ile “Tamamen Uygun” yanıtları arasında derecelendirilmiş 5’li likert tipinde bir ölçektir. Ölçeğe ait güvenirlik çalışmasında cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,89 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Çetin, Doğan ve Sapmaz (2010) tarafından yapılmıştır. Uyarlama işlemi sırasında yapılan analizler sonucunda ölçeğe ait (Bir kişinin üzerinde nasıl bir izlenim bıraktığımla ilgili olarak nadiren endişelenirim) maddesinin madde toplam korelasyonu değerinin (-.03) ve faktör analizi sonucu faktör yükünün kabul edilebilir düzeyde olmadığı bulunmuş ve bu madde ölçekten çıkarılarak ölçeğe 11 maddelik son hali verilmiştir. Ölçeğin 11 maddelik nihai formu ile yapılan güvenirlik analizi sonucunda ölçeğe ait cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının 0,86, test tekrar test güvenirlik katsayısının 0,82 ve test yarılama yöntemiyle hesaplanan güvenirlik katsayısının ise 0,83 olduğu görülmüştür. Ölçeğin geçerliğini kanıtlamak adına yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin tek faktörlü yapısının ölçeğe ait toplam varyansın %40,19’unu açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca, uygulanan doğrulayıcı faktör analizi

sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerleri de ölçeğin geçerli olduğunu göstermektedir (Çetin, Doğan ve Sapmaz, 2010).

3.4 Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada soru formundan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesinde Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı (SPSS) 20,0 kullanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan bireylerin kişisel özelliklerinin ve katılımcıların Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşma Ölçeğinden aldıkları puanların betimlenmesi amacıyla betimsel istatistikler kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan istatistiksel testlere karar vermeden önce normallik analizi yapılmıştır. Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma ölçeklerinden elde edilen puanların normal dağılım varsayımını sağlayıp sağlamadığını kontrol etmek amacıyla uygulanan Kolmogorov-Smirnov testine ait sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanlarının normalliğine ilişkin kolmogorov-smirnov testi sonuçları

Değişkenler	N	Kolmogorov-Smirnov	
		D	p
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	411	0,025	0,112
Yabancılaşma	411	0.083	0,058
Sosyal Yalıtılmışlık	411	0,074	0,067
Güçsüzlük	411	0,091	0,054
Kuralsızlık	411	0,081	0,057

Tablo 1 incelendiğinde, olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanlarının normal dağılım varsayımını sağladığı görülmektedir ($p>0,05$). Bundan dolayı, bu araştırma kapsamında bağımlı örneklem t testi, tek faktörlü ANOVA, iki faktörlü ANOVA ve Pearson korelasyon testi gibi parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Katılımcıların Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşma Ölçeğinden aldıkları puanların aile yapısı, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı

değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği tek faktörlü ANOVA testi ile incelenmiştir. Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşmanın yaş değişkeni ile ilişkisi Pearson Korelasyon Testi ile incelenmiştir. Katılımcıların Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşma Ölçeğinden aldıkları puanların aile yapısı ve sosyodemografik değişkenlerin (cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı) ortak etkisine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği iki faktörlü ANOVA ile incelenmiştir. Olumsuz değerlendirilme korkusu, yabancılaşma arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Testi ile incelenmiştir. Son olarak, aile yapısının olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma arasındaki ilişkide anlamlı bir etkisinin olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, parçalanmış aile yapısına sahip bireyler ve parçalanmamış aile yapısına sahip bireyler için ayrı olarak Pearson korelasyon Testi yapılmış ve elde edilen ilişki katsayıları karşılaştırılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, ilk olarak katılımcılara ve araştırma kapsamında uygulanan ölçeklerden elde edilen puanlara ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir. İkinci olarak, araştırma kapsamında uygulanan ölçeklerden elde edilen puanlara ilişkin normallik testinin sonuçlarına yer verilmiştir. Son olarak, araştırma kapsamında uygulanan anketlerden elde edilen verilerin analizi edilmesi sonrasında elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1 Betimsel İstatistikler

Araştırmaya dâhil edilen bireylere ait betimsel istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Katılımcılara ait betimsel istatistikler

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	212	51,58
Erkek	199	48,42
Eğitim Düzeyi		
Sadece okuma yazma	33	8,03
İlkokul mezunu	42	10,22
Ortaokul mezunu	59	14,36
Lise mezunu	148	36,00
Üniversite mezunu	129	31,39
Aylık Gelir		
İşsiz	58	14,11
0-2000 TL arası	52	12,65
2000-3000 TL arası	209	50,85
3000-5000 TL arası	53	12,90
5000 TL ve üzeri	39	9,49
Kardeş Sayısı		
Kardeş yok	85	20,68
1 kardeş	117	28,47
2 kardeş	65	15,82
3 kardeş	60	14,60
4 ve üzeri kardeş	84	20,44
Aile Yapısı		
Parçalanmamış aile	298	72,51
Parçalanmış aile	113	27,49

Tablo 2’ ye göre, katılımcıların %51,58’i kadın (n=112), %48,42’si (n=199) erkektir. Araştırmaya dahil edilen bireylerin %8,03’ü (n=33) sadece okuma yazma biliyorken, %10,22’si (n=42) ilkokul mezunu, %14,36’sı (n=59) ortaokul mezunu, %36’sı (n=148) lise mezunu ve %31,39’u (n=129) üniversite mezunudur. Katılımcıların %14,11’i (n=58) iş sahibi değilken, %12,65’inin (n=52) aylık ortalama geliri 0-2000 TL arası, %50,85’inin (n=209) 2000-3000 TL arası, %12,90’inin (n=53) 3000-5000 TL arası ve %9,49’unun (n=39) ise 5000 TL ve üzeridir. Araştırmaya dahil edilen bireylerin %20,68’inin (n=85) kardeşi yok iken,

%28,47'sinin (n=117) 1 kardeşi, %15,82'sinin (n=65) 2 kardeşi, %14,60'ının (n=60) 3 kardeşi ve %20,44'ünün (n=84) ise 4'ün üzerinde kardeşi bulunmaktadır. Son olarak, katılımcıların %72,51'i (n=298) parçalanmamış aile içinde yetişmişken, %27,49'u (n=113) parçalanmış aile sahibi olarak yetişmiştir.

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeği ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden aldıkları puanlara ortalama, standart sapma, alt ve üst değer gibi tanımlayıcı istatistikler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği ve yabancılaşma ölçeğinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max
Yabancılaşma	411	68,80	15,04	22,00	96,00
Sosyal Yalıtılmışlık	411	28,72	8,44	9,00	45,00
Güçsüzlük	411	22,20	6,22	6,00	30,00
Kuralsızlık	411	17,87	5,18	5,00	25,00
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	411	26,87	8,56	11,00	55,00

Araştırma kapsamına alınan bireylerin Yabancılaşma Ölçeğinde yer alan sosyal yalıtılmışlık alt boyutundan $\bar{x}=28,72\pm 8,44$ puan, güçsüzlük alt boyutundan $\bar{x}=22,20\pm 6,22$ puan, kuralsızlık alt boyutundan $\bar{x}=17,87\pm 5,18$ puan ve ölçeğin tamamından $\bar{x}=68,80\pm 15,04$ puan aldıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen bireylerin Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden $\bar{x}=26,87\pm 8,56$ puan aldıkları tespit edilmiş olup, ölçekten alınan en düşük puanın 11, en yüksek puanın ise 55 olduğu saptanmıştır.

4.2 Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Aile Yapısı, Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Gelir Düzeyi ve Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının aile yapısına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının aile yapısına göre karşılaştırılması

Aile Yapısı	n	$\bar{x}$	s	t	p
Parçalanmamış aile	298	25,01	8,57	2,744	0,006
Parçalanmış Aile	113	27,58	8,28		

Tablo 4'e göre, katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları aile yapısına göre anlamlı fark göstermektedir ($p < 0,05$). Parçalanmış aile içerisinde yetişmiş olan katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalaması ($x=27,58$) parçalanmamış aile içerisinde yetişmiş katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalamasından ($x=25,01$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Kadın	212	27,48	8,93	1,481	0,139
Erkek	199	26,23	8,12		

Tablo 5'e göre, katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları cinsiyete göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

		K.T	Sd.	K.O	F	p
Olumsuz	G. Arası	224,63	4	56,15	0,620	0,649
Değerlendirilme	G. İçi	35195,75	406	86,68		
Korkusu	Toplam	35420,38	410			

Tablo 6'ya göre, gösterişçi tüketim gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermektedir ($p < 0,05$).

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının gelir düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının gelir düzeyine göre karşılaştırılması

		K.T	Sd.	K.O	F	p
Olumsuz	G. Arası	261,14	4	65,28	0,909	0,459
Değerlendirilme	G. İçi	35159,23	406	86,59		
Korkusu	Toplam	35420,38	410			

Tablo 7’ye göre, katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları gelir düzeyine göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının kardeş sayısına göre karşılaştırılması

		K.T	Sd.	K.O	F	p
Olumsuz	G. Arası	2177,33	4	544,33	6,648	0,000
Değerlendirilme	G. İçi	33243,04	406	81,87		
Korkusu	Toplam	35420,38	410			

Tek faktörlü ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlı farkın kardeş sayısı değişkeninin hangi kategorileri arasında olduğunu belirlemek amacıyla varyans homojenliği varsayımının sağlanmadığı durumlarda uygulanan Tamhane testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 9.

Örneklemin kardeş sayısına göre olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarının karşılaştırılması

Kardeş Sayısı	n	X	s	F	p	Anlamlı Fark
Kardeş yok	85	22,97	3,77			
1 kardeş	117	28,11	9,27	6,464	0,000	1-2, 1-3, 1-4,
2 kardeş	65	26,90	8,62			1-5
3 kardeş	60	27,21	6,20			
4 ve üzeri kardeş	84	28,83	11,00			

Tablo 9'a göre, kardeşi olmayan katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalaması ($x=22,97$), kardeş sayısı 1 ($x=28,11$), kardeş sayısı 2 ($x=26,90$), kardeş sayısı 3 ($x=27,21$) ve kardeş sayısı 4 ve üzeri olan katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalamasından ($x=28,83$) anlamlı bir şekilde düşüktür.

4.3 Yabancılaşmanın Aile Yapısı, Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Gelir Düzeyi ve Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeği'nden elde ettikleri puanların aile yapısına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10.

Katılımcıların yabancılaşma puanlarının aile yapısına göre karşılaştırılması

	Aile Yapısı	n	$\bar{x}$	s	t	p
Sosyal Yalıtılmışlık	Parçalanmamış aile	298	27,07	8,04	-6,757	0,000
	Parçalanmış Aile	113	33,06	7,95		
Güçsüzlük	Parçalanmamış aile	298	22,12	6,40	-0,394	0,694
	Parçalanmış Aile	113	22,39	5,73		
Kuralsızlık	Parçalanmamış aile	298	18,21	4,76	1,959	0,052
	Parçalanmış Aile	113	16,97	6,08		
Yabancılaşma	Parçalanmamış aile	298	67,42	14,74	-3,046	0,002
	Parçalanmış Aile	113	72,43	15,27		

Tablo 10'a göre, katılımcıların sosyal yalıtılmışlık alt boyutundan aldıkları puanlar aile yapısına göre anlamlı fark göstermektedir ($p < 0,05$). Parçalanmış ailede yetişmiş katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalaması ($x = 33,06$) parçalanmamış ailede yetişmiş katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasından ($x = 27,07$) anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 10'a göre, katılımcıların güçsüzlük ve kuralsızlık alt boyutlarından aldıkları puanlar aile yapısına göre anlamlı fark göstermemektedir ($p > 0,05$).

Tablo 10'a göre, katılımcıların Yabancılaşma Ölçeği'nden aldıkları puanlar aile yapısına göre anlamlı fark göstermektedir ($p < 0,05$). Parçalanmış ailede yetişmiş katılımcıların yabancılaşma puanları ortalaması ($x = 72,43$) parçalanmamış ailede yetişmiş katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasından ($x = 67,42$) anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeği'nden elde ettikleri puanların cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Katılımcıların yabancılaşma puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Sosyal	Kadın	212	28,56	8,60	-0,388	0,688
Yalıtılmışlık	Erkek	199	28,88	8,28		
Güçsüzlük	Kadın	212	21,79	6,34	-1,363	0,174
	Erkek	199	22,63	6,07		
Kuralsızlık	Kadın	212	17,88	5,11	0,044	0,965
	Erkek	199	17,86	5,26		
Yabancılaşma	Kadın	212	68,25	15,52	-0,765	0,444
	Erkek	199	69,38	14,52		

Tablo 11'e göre, katılımcıların sosyal yalıtılmışlık, güçsüzlük ve kuralsızlık alt boyutlarından aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$). Buna ek olarak, katılımcıların yabancılaşma puanları da cinsiyete göre anlamlı fark göstermemektedir.

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeği'nden elde ettikleri puanların eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 2.

Katılımcıların yabancılaşma puanlarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

		K.T	Sd.	K.O	F	p
Sosyal Yalıtılmışlık	G. Arası	900,28	4	225,07	3,226	,013
	G. İçi	28324,09	406	69,76		
	Toplam	29224,38	410			
Güçsüzlük	G. Arası	248,60	4	62,15	1,616	,169
	G. İçi	15613,62	406	38,45		
	Toplam	15862,23	410			
Kuralsızlık	G. Arası	385,14	4	96,28	3,675	,006
	G. İçi	10637,52	406	26,20		
	Toplam	11022,67	410			
Yabancılaşma	G. Arası	3716,01	4	929,00	4,237	,002
	G. İçi	89029,62	406	219,28		
	Toplam	92745,64	410			

Tablo 12'ye göre, katılımcıların sosyal yalıtılmışlık ve kuralsızlık boyutlarından elde ettikleri puanlar eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterirken ($p < 0,05$), güçsüzlük boyutundan aldıkları puanlar anlamlı fark göstermemektedir ($p > 0,05$). Ayrıca, katılımcıların yabancılaşma puanlarının da eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Tek faktörlü ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlı farkların eğitim düzeyi değişkeninin hangi kategorileri arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla varyans homojenliği varsayımının sağlanmadığı durumlarda uygulanan Tamhane testi ve varyans homojenliği varsayımının sağlandığı durumlarda kullanılabilen Bonferroni testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.

Örneklemin eğitim düzeyine göre yabancılaşma puanlarının karşılaştırılması

	Eğitim Düzeyi	n	X	s	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Yalıtılmışlık	Sadece Okuma Yazma	33	25,48	6,94	3,226	0,013	1-5
	İlkokul Mezunu	42	27,59	7,06			
	Ortaokul Mezunu	59	26,76	7,59			
	Lise Mezunu	148	29,50	9,15			
	Üniversite Mezunu	129	29,91	8,42			
Güçsüzlük	Sadece Okuma Yazma	33	22,48	5,84	1,616	0,169	Yok
	İlkokul Mezunu	42	21,57	6,30			
	Ortaokul Mezunu	59	20,57	6,12			
	Lise Mezunu	148	22,31	6,38			
	Üniversite Mezunu	129	22,94	6,07			
Kuralsızlık	Sadece Okuma Yazma	33	17,30	5,30	3,675	0,006	3-5
	İlkokul Mezunu	42	17,00	5,46			
	Ortaokul Mezunu	59	16,16	4,82			
	Lise Mezunu	148	17,93	5,21			
	Üniversite Mezunu	129	19,02	4,97			
Yabancılaşma	Sadece Okuma Yazma	33	65,27	13,33	4,237	0,002	3-5
	İlkokul Mezunu	42	66,16	12,51			
	Ortaokul Mezunu	59	63,50	14,24			
	Lise Mezunu	148	69,75	15,59			
	Üniversite Mezunu	129	71,88	15,15			

Tablo 13'e göre, sadece okuma yazma bilenlerin sosyal yalıtılmışlık puanları ($x=25,48$) üniversite mezunlarının sosyal yalıtılmışlık puanlarından ($x=29,91$) anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur.

Tablo 13'e göre, katılımcıların güçsüzlük alt boyutundan elde ettikleri puanlar eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 13'e göre, üniversite mezunlarının kuralsızlık puanları ortalaması ($x=19,02$) ortaokul mezunlarının kuralsızlık puanları ortalamasından ($x=29,91$) anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 13'e göre, üniversite mezunlarının yabancılaşma puanları ortalaması ($x=71,88$) ortaokul mezunlarının yabancılaşma puanları ortalamasından ($x=63,50$) anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeği'nden elde ettikleri puanların gelir düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 4.

Katılımcıların yabancılaşma puanlarının gelir düzeyine göre karşılaştırılması

		K.T	Sd.	K.O	F	p
Sosyal Yalıtılmışlık	G. Arası	2796,20	4	699,05	4,739	0,000
	G. İçi	26428,17	406	65,09		
	Toplam	29224,38	410			
Güçsüzlük	G. Arası	942,37	4	235,59	6,411	0,000
	G. İçi	14919,86	406	36,74		
	Toplam	15862,23	410			
Kuralsızlık	G. Arası	278,27	4	69,57	2,629	0,034
	G. İçi	10744,39	406	26,46		
	Toplam	11022,67	410			
Yabancılaşma	G. Arası	9510,59	4	2377,64	5,598	0,000
	G. İçi	83235,05	406	205,01		
	Toplam	92745,64	410			

Tablo 14'e göre, katılımcıların sosyal yalıtılmışlık ve kuralsızlık boyutlarından elde ettikleri puanlar gelir düzeyine göre anlamlı fark gösterirken ($p < 0,05$), güçsüzlük boyutundan aldıkları puanlar anlamlı fark göstermemektedir ($p > 0,05$). Ayrıca, katılımcıların yabancılaşma puanlarının da gelir düzeyine göre anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Tek faktörlü ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlı farkların gelir düzeyi değişkeninin hangi kategorileri arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla varyans homojenliği varsayımının sağlanmadığı durumlarda uygulanan Tamhane testi ve varyans homojenliği varsayımının sağlandığı durumlarda kullanılabilen Bonferroni testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 5.

Örneklemin gelir düzeyine göre yabancılaşma puanlarının karşılaştırılması

	Gelir Düzeyi	n	X	s	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Yalıtılmışlık	İşsiz	58	33,29	8,68	4,739	0,000	1-3, 1-4, 1-5, 2-3, 2-4 ve 2-5
	0-2000 TL arası	52	31,75	7,87			
	2000-3000 TL arası	209	28,04	7,77			
	3000-5000 TL arası	53	26,79	8,10			
	5000 TL ve üzeri	39	24,15	8,86			
Güçsüzlük	İşsiz	58	24,20	5,76	6,411	0,000	5-1, 5-2, 5-3 ve 5-4
	0-2000 TL arası	52	23,90	4,42			
	2000-3000 TL arası	209	21,79	6,21			
	3000-5000 TL arası	53	22,60	6,02			
	5000 TL ve üzeri	39	18,56	7,46			
Kuralsızlık	İşsiz	58	18,63	5,75	2,629	0,034	2-5
	0-2000 TL arası	52	19,25	4,85			
	2000-3000 TL arası	209	17,76	5,14			
	3000-5000 TL arası	53	17,52	4,50			
	5000 TL ve üzeri	39	16,00	5,35			
Yabancılaşma	İşsiz	58	76,13	14,73	5,598	0,000	1-3, 1-4, 1-5, 2-3, 2-4 ve 2-5 ve 3-5
	0-2000 TL arası	52	74,90	12,76			
	2000-3000 TL arası	209	67,60	13,64			
	3000-5000 TL arası	53	66,92	13,59			
	5000 TL ve üzeri	39	58,71	19,33			

Tablo 15'e göre, işsiz katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasının ($x=33,29$) aylık geliri 2000-3000 TL arası ($x=28,04$), 3000-5000 TL arası ($x=26,79$) ve 5000 TL ve üzeri ($x=24,15$) olan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, aylık geliri 0-2000 TL arası olan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasının ($x=31,75$) aylık geliri 2000-3000 TL arası ($x=28,04$), 3000-5000 TL arası ($x=26,79$) ve 5000 TL ve üzeri ($x=24,15$) olan katılımcıların sosyal

yalıtılmışlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 15'e göre, aylık geliri 5000 TL ve üzerinde olan katılımcıların güçsüzlük puanları ortalamasının ($x=18,56$) işsiz ($x=24,20$), aylık geliri 0-2000 TL arası ($x=23,90$) 2000-3000 TL arası ($x=21,79$), 3000-5000 TL arası ($x=22,60$) olan katılımcıların güçsüzlük puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15'e göre, aylık geliri 0-2000 TL arası olan katılımcıların kuralsızlık puanları ortalaması ($x=19,25$) aylık geliri 5000 TL ve üzeri olan katılımcıların kuralsızlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 15'e göre, işsiz katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasının ($x=76,13$) aylık geliri 2000-3000 TL arası ($x=67,60$), 3000-5000 TL arası ($x=66,92$) ve 5000 TL ve üzeri ($x=58,71$) olan katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, aylık geliri 0-2000 TL arası olan katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasının ($x=74,90$) aylık geliri 2000-3000 TL arası ($x=67,60$), 3000-5000 TL arası ($x=66,92$) ve 5000 TL ve üzeri ($x=58,71$) olan katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir. Son olarak, aylık geliri 2000-3000 TL arası olan katılımcıların yabancılaşma puanları ortalaması ($x=67,60$) aylık geliri 5000 TL ve üzeri olan katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasından ($x=58,71$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeği'nden elde ettikleri puanların kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 16'de sunulmuştur.

Tablo 6.

Katılımcıların yabancılaşma puanlarının kardeş sayısına göre karşılaştırılması

		K.T	Sd.	K.O	F	p
Sosyal	G. Arası	1137,31	4	284,32	4,110	,003
	G. İçi	28087,06	406	69,18		
	Toplam	29224,38	410			
Yalıtılmışlık	G. Arası	260,25	4	65,06	1,693	,151
	G. İçi	15601,98	406	38,42		
	Toplam	15862,23	410			
Güçsüzlük	G. Arası	374,17	4	93,54	3,567	,007
	G. İçi	10648,50	406	26,22		
	Toplam	11022,67	410			
Kuralsızlık	G. Arası	2711,26	4	677,81	3,057	,017
	G. İçi	90034,37	406	221,76		
	Toplam	92745,64	410			
Yabancılaşma	G. Arası	1137,31	4	284,32	4,110	,003
	G. İçi	28087,06	406	69,18		
	Toplam	29224,38	410			
Yalıtılmışlık	G. Arası	260,25	4	65,06	1,693	,151
	G. İçi	15601,98	406	38,42		
	Toplam	15862,23	410			
Güçsüzlük	G. Arası	374,17	4	93,54	3,567	,007
	G. İçi	10648,50	406	26,22		
	Toplam	11022,67	410			
Kuralsızlık	G. Arası	2711,26	4	677,81	3,057	,017
	G. İçi	90034,37	406	221,76		
	Toplam	92745,64	410			

Tablo 16'ya göre, katılımcıların sosyal yalıtılmışlık ve kuralsızlık boyutlarından elde ettikleri puanlar kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterirken ($p < 0,05$), güçsüzlük boyutundan aldıkları puanlar anlamlı fark göstermemektedir ($p > 0,05$). Ayrıca, katılımcıların yabancılaşma puanlarının da kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Tek faktörlü ANOVA testi sonucunda elde edilen anlamlı farkların gelir düzeyi değişkeninin hangi kategorileri arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla varyans homojenliği varsayımının sağlanmadığı durumlarda uygulanan Tamhane testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 7.

Örneklemin gelir düzeyine göre yabancılaşma puanlarının karşılaştırılması

	Kardeş Sayısı	n	X	s	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Yalıtılmışlık	Kardeş yok	85	31,43	8,72	4,110	0,003	1-3, 1-4 ve 1-5
	1 kardeş	117	28,79	7,96			
	2 kardeş	65	27,76	5,37			
	3 kardeş	60	25,98	7,91			
	4 ve üzeri kardeş	84	27,57	10,28			
Güçsüzlük	Kardeş yok	85	22,83	5,50	1,693	0,151	Yok
	1 kardeş	117	22,63	6,18			
	2 kardeş	65	22,29	5,03			
	3 kardeş	60	22,51	5,90			
	4 ve üzeri kardeş	84	20,66	7,71			
Kuralsızlık	Kardeş yok	85	18,47	5,98	3,567	0,007	5-1, 5-2, 5-3 ve 5-4
	1 kardeş	117	18,29	5,48			
	2 kardeş	65	18,24	3,53			
	3 kardeş	60	18,43	3,89			
	4 ve üzeri kardeş	84	16,00	5,44			
Yabancılaşma	Kardeş yok	85	65,23	15,89	3,057	0,017	1-5
	1 kardeş	117	69,72	14,00			
	2 kardeş	65	68,30	10,42			
	3 kardeş	60	66,93	11,61			
	4 ve üzeri kardeş	84	72,74	19,37			

Tablo 17'ye göre, kardeşi olmayan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasının ($x=31,43$) kardeş sayısı iki ($x=27,76$), kardeş sayısı üç ($x=25,98$) ve kardeş sayısı dördün üzerinde ($x=27,57$) olan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 17'ye göre, katılımcıların güçsüzlük alt boyutundan elde ettikleri puanlar kardeş sayısına göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 17'ye göre, kardeş sayısı dördün üzerinde olan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasının ($x=16,00$) kardeşi olmayan ($x=18,47$), kardeş sayısı bir ($x=18,29$), kardeş sayısı iki ($x=18,24$) ve kardeş sayısı üç ($x=18,43$) olan katılımcıların kuralsızlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 17'ye göre, kardeşi olmayan katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasının ($x=65,23$) kardeş sayısı dördün üzerinde olan katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasından ($x=72,74$) anlamlı bir şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir.

4.4 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşmanın Yaş ile İlişkisi

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanları ile yaş değişkeni arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla uygulanan Pearson Korelasyon testinin sonuçları Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 8.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma ölçeğinden elde ettikleri puanların yaş değişkeni ile ilişkisi

		Yaş
Sosyal Yalıtılmışlık	r	-0,163
	p	0,001
Güçsüzlük	r	-0,166
	p	0,001
Kuralsızlık	r	-0,110
	p	0,026
Yabancılaşma	r	-0,198
	p	0,001
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	r	-0,115
	p	0,019

Tablo 18 incelendiğinde, yaş ile sosyal yalıtılmışlık ($r=-0,163$), güçsüzlük ($r=-0,166$) ve kuralsızlık ($r=-0,110$) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Ayrıca, yaş ile yabancılaşma ($r=-0,198$) arasında da negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 18'e göre, yaş ile olumsuz değerlendirilme korkusu arasında ($r=-0,115$) negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

4.5 Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun, Aile Yapısı ve Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Gelir Düzeyi, Kardeş Sayısı Ortak Etkisine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden elde ettikleri puanların aile yapısı ve cinsiyet ortak etkisine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan iki faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 9.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının aile yapısı ve cinsiyet ortak etkisine göre karşılaştırılması

Aile Yapısı	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	F	p	Anlamlı Fark
Parçalanmamış aile	Kadın	154	28,22	9,16	0,029	0,864	Yok
	Erkek	144	25,50	8,01			
Parçalanmış Aile	Kadın	58	28,22	9,16			
	Erkek	55	25,50	8,01			

Tablo 19 incelendiğinde, aile yapısı ve cinsiyetin olumsuz değerlendirilme korkusu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden elde ettikleri puanların aile yapısı ve eğitim düzeyi ortak etkisine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan iki faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının aile yapısı ve eğitim düzeyi ortak etkisine göre karşılaştırılması

Aile Yapısı	Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	F	p
Tam Aile	Sadece Okuma Yazma Biliyor	29	26,96	7,77	0,637	0,636
	İlkokul Mezunu	29	28,86	8,59		
	Ortaokul Mezunu	37	26,81	6,62		
	Lise Mezunu	104	27,42	9,85		
	Üniversite Mezunu	99	27,84	8,08		
Parçalanmış Aile	Sadece Okuma Yazma Biliyor	4	21,00	6,97		
	İlkokul Mezunu	13	24,07	6,88		
	Ortaokul Mezunu	22	23,81	9,64		
	Lise Mezunu	44	24,65	8,55		
	Üniversite Mezunu	30	27,33	7,43		

Tablo 20 incelendiğinde, aile yapısı ve eğitim düzeyinin olumsuz değerlendirilme korkusu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden elde ettikleri puanların aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan iki faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisine göre karşılaştırılması

Aile Yapısı	Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	F	p
Tam Aile	İşsiz	42	26,9524	7,83971	0,334	0,855
	0-2000 TL arası	31	25,8710	10,52217		
	2000-3000 TL arası	151	27,6887	8,18225		
	3000-5000 TL arası	44	28,1591	8,49334		
	5000 TL ve üzeri	30	28,8667	9,58351		
Parçalanmış Aile	İşsiz	16	24,6875	9,06803		
	0-2000 TL arası	21	24,3810	7,42614		
	2000-3000 TL arası	58	25,0000	8,30134		
	3000-5000 TL arası	9	28,1111	8,46233		
	5000 TL ve üzeri	9	24,0000	9,70824		

Tablo 21 incelendiğinde, aile yapısı ve gelir düzeyinin olumsuz değerlendirilme korkusu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinden elde ettikleri puanların aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan iki faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkularının aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisine göre karşılaştırılması

Aile Yapısı	Kardeş Sayısı	n	$\bar{x}$	s	F	p	Anlamlı Fark
Tam Aile	Kardeş yok	62	23,41	4,32	3,329	0,011	1-2, 1-4, 1-5, 1-8, 6-2, 6-4, 6-5, 6-8, 9-2, 9-4, 9-5, 9-8, 10-2, 10-4, 10-5, 10-8
	1 kardeş	75	28,93	9,79			
	2 kardeş	49	26,10	7,79			
	3 kardeş	44	28,45	4,88			
	4 ve üzeri kardeş	68	30,39	10,75			
Parçalanmış Aile	Kardeş yok	23	21,78	,79			
	1 kardeş	42	26,64	8,18			
	2 kardeş	16	29,37	10,69			
	3 kardeş	16	23,81	8,14			
	4 ve üzeri kardeş	16	22,18	9,72			

Tablo 22 incelendiğinde, aile yapısı ve kardeş sayısının olumsuz değerlendirilme korkusu üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p>0,05$). Anlamlı farklılığın kaynağının belirlenmesi için uygulanan Bonferroni testi sonucunda, parçalanmamış aileye sahip ve kardeşi olmayan katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalaması ($x=23,41$) parçalanmamış aileye sahip ve 1 kardeşi olan ($x=28,93$), parçalanmamış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=28,45$), parçalanmamış aileye sahip ve 4 ve üzerinde kardeşi olan ($x=30,39$), parçalanmamış aileye sahip ve 2 kardeşi olan ($x=29,37$) katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşüktür. Benzer şekilde, parçalanmamış aileye sahip ve kardeşi olmayan katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalaması ($x=21,78$) parçalanmamış aileye sahip ve 1 kardeşi olan ($x=28,93$), parçalanmamış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=28,45$), parçalanmamış aileye sahip ve 4 ve üzerinde kardeşi olan ($x=30,39$), parçalanmamış aileye sahip ve 2 kardeşi olan ($x=29,37$) katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde

düşüktür Aynı şekilde, parçalanmış aileye sahip ve 3 kardeşi olan katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalaması ($x=23,81$) parçalanmamış aileye sahip ve 1 kardeşi olan ($x=28,93$), parçalanmamış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=28,45$), parçalanmamış aileye sahip ve 4 ve üzerinde kardeşi olan ($x=30,39$), parçalanmış aileye sahip ve 2 kardeşi olan ($x=29,37$) katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşüktür Son olarak, parçalanmış aileye sahip ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalaması ($x=22,18$) parçalanmamış aileye sahip ve 1 kardeşi olan ($x=28,93$), parçalanmamış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=28,45$), parçalanmamış aileye sahip ve 4 ve üzerinde kardeşi olan ($x=30,39$), parçalanmış aileye sahip ve 2 kardeşi olan ($x=29,37$) katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşüktür

4.6 Yabancılaşmanın, Aile Yapısı ve Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Gelir Düzeyi, Kardeş Sayısı Ortak Etkisine Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeğinden elde ettikleri puanların aile yapısı ve cinsiyet ortak etkisine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan iki faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23.

Katılımcıların yabancılaşmalarının aile yapısı ve cinsiyet ortak etkisine göre karşılaştırılması

	Aile Yapısı	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	F	p
Sosyal Yalıtılmışlık	Parçalanmamış aile	Kadın	154	26,84	8,06	0,129	0,719
		Erkek	144	27,32	8,04		
	Parçalanmış aile	Kadın	58	33,13	8,40		
		Erkek	55	32,98	7,52		
Güçsüzlük	Parçalanmamış aile	Kadın	154	21,70	6,60	0,015	0,902
		Erkek	144	22,58	6,16		
	Parçalanmış aile	Kadın	58	22,05	5,62		
		Erkek	55	22,76	5,88		
Kuralsızlık	Parçalanmamış aile	Kadın	154	18,27	4,61	0,117	0,733
		Erkek	144	18,15	4,94		
	Parçalanmış aile	Kadın	58	16,84	6,19		
		Erkek	55	17,10	6,00		
Yabancılaşma	Parçalanmamış aile	Kadın	154	66,82	15,10	0,016	0,899
		Erkek	144	68,06	14,37		
	Parçalanmış aile	Kadın	58	72,03	16,10		
		Erkek	55	72,85	14,48		

Tablo 23 incelendiğinde, aile yapısı ve cinsiyetin katılımcıların sosyal yalıtılmışlık, güçsüzlük ve kuralsızlık alt boyutlarından aldıkları puanlar üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Buna ek olarak, aile yapısı ve cinsiyetin yabancılaşma üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeğinden elde ettikleri puanların aile yapısı ve eğitim düzeyi ortak etkisine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan iki faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 24'te sunulmuştur.

Tablo 24.

Katılımcıların yabancılaşmalarının aile yapısı ve eğitim düzeyi ortak etkisine göre karşılaştırılması

	Aile Yapısı	Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	F	p			
Sosyal Yalıtılmışlık	Parçalanmamış aile	Sadece Okuma Yazma	29	23,93	5,30	,725	,575			
		İlkokul Mezunu	29	25,93	6,73					
		Ortaokul Mezunu	37	24,64	6,60					
		Lise Mezunu	104	27,61	8,68					
		Üniversite Mezunu	99	28,67	8,43					
	Parçalanmış aile	Sadece Okuma Yazma	4	36,75	7,67					
		İlkokul Mezunu	13	31,30	6,54					
		Ortaokul Mezunu	22	30,31	7,96					
		Lise Mezunu	44	33,97	8,73					
		Üniversite Mezunu	30	34,00	7,07					
	Güçsüzlük	Parçalanmamış aile	Sadece Okuma Yazma	29	22,20			6,02	,327	,860
			İlkokul Mezunu	29	22,03			6,80		
			Ortaokul Mezunu	37	20,32			6,31		
			Lise Mezunu	104	22,07			6,44		
Üniversite Mezunu			99	22,85	6,36					
Parçalanmış aile		Sadece Okuma Yazma	4	24,50	4,35					
		İlkokul Mezunu	13	20,53	5,12					
		Ortaokul Mezunu	22	21,00	5,91					
		Lise Mezunu	44	22,88	6,25					
		Üniversite Mezunu	30	23,23	5,10					
Kuralsızlık		Parçalanmamış aile	Sadece Okuma Yazma	29	17,55	4,61	1,636	,164		
			İlkokul Mezunu	29	17,89	4,54				
			Ortaokul Mezunu	37	16,35	4,32				
			Lise Mezunu	104	17,79	5,01				
	Üniversite Mezunu		99	19,64	4,46					
	Parçalanmış aile	Sadece Okuma Yazma	4	15,50	9,84					
		İlkokul Mezunu	13	15,00	6,90					
		Ortaokul Mezunu	22	15,86	5,65					
		Lise Mezunu	44	18,25	5,71					
		Üniversite Mezunu	30	16,96	6,00					
	Yabancılaşma	Parçalanmamış aile	Sadece Okuma Yazma	29	63,68	12,57			,778	,540
			İlkokul Mezunu	29	65,86	11,99				
			Ortaokul Mezunu	37	61,32	13,48				
			Lise Mezunu	104	67,49	14,79				
Üniversite Mezunu			99	71,18	15,56					
Parçalanmış aile		Sadece Okuma Yazma	4	76,75	14,86					
		İlkokul Mezunu	13	66,84	14,08					
		Ortaokul Mezunu	22	67,18	15,02					
		Lise Mezunu	44	75,11	16,29					
		Üniversite Mezunu	30	74,20	13,68					

Tablo 24 incelendiğinde, aile yapısı ve eğitim düzeyinin katılımcıların sosyal yalıtılmışlık, güçsüzlük ve kuralsızlık alt boyutlarından aldıkları puanlar üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Buna ek olarak, aile yapısı ve eğitim düzeyinin yabancılaşma üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeğinden elde ettikleri puanların aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan iki faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 10.

Katılımcıların yabancılaşmalarının aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisine göre karşılaştırılması

	Aile Yapısı	Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	F	p	Anlamlı Fark				
Sosyal Yalıtılmışlık	Parçalanmamış aile	İşsiz	42	31,83	9,07	2,612	,035	1-5, 6-3, 6-4, 6-5, 6-10, 7-3, 7-4, 7-5, 8-3, 8-4, 8-5				
		0-2000 TL arası	31	29,83	8,30							
		2000-3000 TL arası	151	25,96	6,82							
		3000-5000 TL arası	44	26,02	7,81							
	Parçalanmış aile	5000 TL ve üzeri	30	24,70	9,38							
		İşsiz	16	37,12	6,31							
		0-2000 TL arası	21	34,57	6,36							
		2000-3000 TL arası	58	33,44	7,54							
	Güçsüzlük	Parçalanmamış aile	3000-5000 TL arası	9	30,55				8,87	0,327	,860	Yok
			5000 TL ve üzeri	9	27,33				6,96			
			İşsiz	42	24,09				5,85			
			0-2000 TL arası	31	24,16				4,36			
Parçalanmış aile		2000-3000 TL arası	151	21,55	6,42							
		3000-5000 TL arası	44	22,95	5,98							
		5000 TL ve üzeri	30	18,93	7,82							
		İşsiz	16	24,50	5,68							
Kuralsızlık		Parçalanmamış aile	0-2000 TL arası	21	23,52	4,58	1,014	,400	Yok			
			2000-3000 TL arası	58	22,43	5,60						
			3000-5000 TL arası	9	20,88	6,27						
			5000 TL ve üzeri	9	17,33	6,38						
	Parçalanmış aile	İşsiz	42	18,88	5,63							
		0-2000 TL arası	31	19,29	4,65							
		2000-3000 TL arası	151	18,13	4,59							
		3000-5000 TL arası	44	18,31	3,83							
	Yabancılaşma	Parçalanmamış aile	5000 TL ve üzeri	30	16,46	5,44				0,778	,540	Yok
			İşsiz	16	18,00	6,21						
			0-2000 TL arası	21	19,19	5,24						
			2000-3000 TL arası	58	16,79	6,31						
Parçalanmış aile		3000-5000 TL arası	9	13,66	5,72							
		5000 TL ve üzeri	9	14,44	5,00							
		İşsiz	42	74,80	15,28							
		0-2000 TL arası	31	73,29	12,77							
Parçalanmamış aile		2000-3000 TL arası	151	65,65	12,77							
		3000-5000 TL arası	44	67,29	14,01							
		5000 TL ve üzeri	30	60,10	20,10							
		İşsiz	16	79,62	12,97							
Parçalanmış aile	0-2000 TL arası	21	77,28	12,67								
	2000-3000 TL arası	58	72,67	14,62								
	3000-5000 TL arası	9	65,11	11,91								
	5000 TL ve üzeri	9	54,11	16,72								

Tablo 25 incelendiğinde, aile yapısı ve eğitim düzeyinin katılımcıların, güçsüzlük ve kuralsızlık alt boyutlarından aldıkları puanlar üzerindeki ortak etkisinin anlamlı

olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Buna ek olarak, aile yapısı ve eğitim düzeyinin yabancılaşıma üzerindeki ortak etkisinin de anlamlı olmadığı görülmektedir

Tablo 25'e göre, aile yapısı ve eğitim düzeyinin katılımcıların sosyal yalıtılmışlık alt boyutundan aldıkları puanlar üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p>0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, parçalanmamış aileye sahip ve iş sahibi olmayan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalaması ($x=31,83$) parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 5000 TL ve üzeri olan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasından ($x=24,70$) anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Buna ek olarak, parçalanmış aileye sahip ve iş sahibi olmayan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalaması ($x=37,12$) parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 2000-3000 TL arası olan ($x=25,96$), parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 3000-5000 TL arası olan ($x=26,02$) ve parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 5000 TL ve üzeri olan ($x=24,70$) katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde, parçalanmış aileye sahip ve gelir düzeyi 0-2000 TL arası olan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalaması ($x=34,57$) parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 2000-3000 TL arası olan ($x=25,96$), parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 3000-5000 TL arası olan ($x=26,02$) ve parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 5000 TL ve üzeri olan ($x=24,70$) katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Son olarak, parçalanmış aileye sahip ve gelir düzeyi 2000-3000 TL arası olan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalaması ($x=33,44$) parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 2000-3000 TL arası olan ($x=25,96$), parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 3000-5000 TL arası olan ($x=26,02$) ve parçalanmamış aileye sahip ve gelir düzeyi 5000 TL ve üzeri olan ($x=24,70$) katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların Yabancılaşma Ölçeğinden elde ettikleri puanların aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan iki faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 26'da sunulmuştur.

Tablo 11.

Katılımcıların yabancılaşmalarının aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisine göre karşılaştırılması

	Aile Yapısı	Kardeş Sayısı	n	$\bar{x}$	s	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Yalıtılmışlık	Parçalanmamış aile	Kardeş yok	62	26,69	8,93	3,263	,012	2-5, 2-6, 2-7, 2-8, 2-9, 2-10, 1-9, 1-10
		1 kardeş	75	22,97	7,18			
		2 kardeş	49	26,89	4,71			
		3 kardeş	44	26,96	5,91			
		4 ve üzeri kardeş	68	30,69	9,75			
		Kardeş yok	23	33,43	7,96			
	Parçalanmış aile	1 kardeş	42	32,07	8,31			
		2 kardeş	16	30,43	6,49			
		3 kardeş	16	34,25	6,83			
		4 ve üzeri kardeş	16	36,56	8,74			
		Kardeş yok	62	22,54	5,80			
		1 kardeş	75	22,93	6,14			
Güçsüzlük	Parçalanmamış aile	2 kardeş	49	22,36	5,13	1,929	,105	Yok
		3 kardeş	44	23,22	6,04			
		4 ve üzeri kardeş	68	19,97	7,77			
		Kardeş yok	23	23,60	4,60			
		1 kardeş	42	22,09	6,30			
		2 kardeş	16	22,06	4,83			
	Parçalanmış aile	3 kardeş	16	20,56	5,17			
		4 ve üzeri kardeş	16	23,62	6,89			
		Kardeş yok	62	15,10	6,34			
		1 kardeş	75	18,61	3,61			
		2 kardeş	49	18,97	2,59			
		3 kardeş	44	20,32	1,90			
Kuralsızlık	Parçalanmamış aile	4 ve üzeri kardeş	68	18,20	5,22	11,700	,000	1-4, 1-6, 1-10
		Kardeş yok	23	19,17	4,93			
		1 kardeş	42	14,69	6,38			
		2 kardeş	16	16,00	4,96			
		3 kardeş	16	17,93	6,99			
		4 ve üzeri kardeş	16	19,81	4,79			
	Parçalanmış aile	Kardeş yok	62	61,76	16,35			
		1 kardeş	75	64,81	13,81			
		2 kardeş	49	68,24	9,10			
		3 kardeş	44	70,21	9,54			
		4 ve üzeri kardeş	68	71,45	18,17			
		Kardeş yok	23	76,21	14,33			
Yabancılaşma	Parçalanmamış aile	1 kardeş	42	68,85	14,45	4,412	,002	1-5, 1-2, 1-6, 1-9, 2-6, 10-3, 10-2, 10-1, 10-7, 10-8
		2 kardeş	16	68,50	14,10			
		3 kardeş	16	72,75	14,85			
		4 ve üzeri kardeş	16	80,00	17,73			

Tablo 26 incelendiğinde, aile yapısı ve kardeş sayısının katılımcıların sosyal yalıtılmışlık alt boyutundan aldıkları puanlar üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla

uygulanan Bonferroni testi sonucunda, parçalanmamış aileye sahip ve 1 kardeşi olan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalaması ($x=22,97$) parçalanmamış aileye sahip ve 4 ve üzeri kardeşi olan ($x=30,69$), parçalanmış aileye sahip ve kardeşi olmayan ($x=33,43$), parçalanmış aileye sahip ve 1 kardeşi olan ($x=32,07$) ve parçalanmış aileye sahip ve 2 kardeşi olan ($x=30,43$), parçalanmış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=34,25$) ve parçalanmış aileye sahip ve 4 ve üzeri kardeşi olan ($x=36,56$) katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur. Benzer şekilde, parçalanmamış aileye sahip ve kardeşi olmayan katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalaması ($x=26,69$) parçalanmış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=34,25$) ve parçalanmış aileye sahip ve 4 ve üzeri kardeşi olan ($x=36,56$) katılımcıların sosyal yalıtılmışlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur.

Tablo 26'ye göre, aile yapısı ve kardeş sayısının katılımcıların güçsüzlük alt boyutundan aldıkları puanlar üzerindeki ortak etkisi anlamlı değildir ($p<0,05$).

Tablo 26 incelendiğinde, aile yapısı ve kardeş sayısının katılımcıların kuralsızlık alt boyutundan aldıkları puanlar üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p>0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, , parçalanmamış aileye sahip ve kardeşi olmayan katılımcıların kuralsızlık puanları ortalaması ($x=15,10$) parçalanmamış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=20,32$), parçalanmış aileye sahip ve kardeşi olmayan ($x=19,17$) ve parçalanmış aileye sahip ve 4 ve üzeri kardeşi olan ($x=19,81$) katılımcıların kuralsızlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur.

Tablo 26'ye göre, aile yapısı ve kardeş sayısının katılımcıların yabancılaşması üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, , parçalanmamış aileye sahip ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların yabancılaşma puanları ortalaması ($x=61,76$) parçalanmamış aileye sahip ve kardeşi olmayan ($x=71,45$), parçalanmamış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=70,21$), parçalanmış aileye sahip ve kardeşi olmayan ($x=76,21$) ve

parçalanmış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=80,00$) katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur. Buna ek olarak, parçalanmış aileye sahip ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların yabancılaşma puanları ortalaması ($x=80,00$) parçalanmamış aileye sahip ve 2 kardeşi olan ($x=68,24$), parçalanmamış aileye sahip ve 3 kardeşi olan ($x=64,81$), parçalanmamış aileye sahip ve kardeşi olmayan ($x=61,76$), parçalanmış aileye sahip ve 2 kardeşi olan ($x=68,50$) ve parçalanmış aileye sahip ve 2 kardeşi olan ($x=68,50$) katılımcıların yabancılaşma puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

4.7 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşma Arasındaki İlişki

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla uygulanan Pearson Korelasyon testinin sonuçları Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 12.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanları arasındaki ilişki

		Yabancılaşma
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	r	0,136
	p	0,046

Tablo 27 incelendiğinde, olumsuz değerlendirilme korkusu ile yabancılaşma arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,136$, $p<0,05$).

4.8 Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşma Arasındaki İlişkinin Aile Yapısına Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanları arasındaki ilişkinin aile yapısına göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan Pearson Korelasyon testinin sonuçları Tablo 28'de sunulmuştur.

Tablo 13.

Katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanları arasındaki ilişkinin aile yapısına göre karşılaştırılması

		Yabancılaşma	
Parçalanmamış aile	Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	r	0,092
		p	0,041
Parçalanmış Aile	Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	r	0,387
		p	0,007

Tablo 28'e göre, parçalanmamış ailede yetişmiş bireylerin olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ($r=0,092$) anlamlı bir ilişki bulunmuşken, parçalanmış ailede yetişmiş bireylerin olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r=0,387$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yetişen bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu değişkenlerin yaş ile ilişkisinin ve cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan araştırma sorularına uygun istatistiksel analizlerle cevap aranmış ve elde edilen bulgular, temel alınan teoriler ve diğer araştırma bulguları çerçevesinde tartışılmıştır.

Araştırma sonucunda, olumsuz değerlendirilme korkusunun aile yapısına göre anlamlı fark gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuç parçalanmış ailelerde yetişen bireylerin parçalanmamış ailelerde yetişen bireylere göre daha fazla olumsuz değerlendirilme korkusu yaşadığını göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde parçalanmış ailelerde yetişen bireylerin parçalanmamış ailelerde yetişen bireylere göre daha fazla sosyal kaygı (Ateş, 2015), özgüven problemi (Özmen-Alkan, 2018) ve anksiyete (Tanrıverdi ve Özgüç, 2019) sorunu yaşadıkları görülmektedir. Yüksek derecede olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan bireylerde de sosyal kaygı (Çetin, Doğan ve Sapmaz, 2010; Ayan ve Ünsar, 2015), özgüven problemi Frost, Glossner ve Maxner, 2010) ve anksiyete sorunu (Akyüz, Ayyıldız ve Yetim, 2017) görüldüğü için parçalanmış ailelerde yetişen bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusunun daha fazla görülmesi alanyazınla uyumlu bir sonuçtur.

Bu çalışmada, olumsuz değerlendirilme korkusunun cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği bulgusuna erişilmiştir. Alanyazın incelendiğinde elde edilen bulguya benzer bulgunun elde edildiği çalışmalar (Alkan, 2015; Çam, Sevimli ve

Yerlikaya, 2010; Köydemir ve Demir, 2007; Karabulut ve Bahadır, 2013; Karabulut, Bahadır, Certel ve Pulur, 2013; Yokuş, 2013; Moore, 2014) bulunmaktadır ve bu araştırmada elde edilen bulguyu desteklemektedir. Benzer şekilde, aile yapısı ve cinsiyet ortak etkisinin de katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarında anlamlı farklılaşmaya sebep olmadığı görülmüştür. Bu durum, aile yapısı fark etmeksizin cinsiyetin olumsuz değerlendirilme korkusunda farklılaşmaya sebep olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonucunda, olumsuz değerlendirilme korkusunun eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermediği bulgusuna erişilmiştir. Alanyazın incelendiğinde ise benzer bulgulara erişen çalışmalar (Karademir, 2015; Avcı, 2015) olduğu gibi farklı nitelikte bulguların olduğu çalışmaların (Certel, 2013) olduğu da görülmektedir. Benzer şekilde, aile yapısı ve eğitim düzeyi ortak etkisinin de olumsuz değerlendirilme korkusunda farklılaşmaya sebep olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre, hem parçalanmış aileler hem de parçalanmamış aileler için olumsuz değerlendirilme korkusunun eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Bu çalışmada, olumsuz değerlendirilme korkusunun gelir düzeyine göre anlamlı fark göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde ise benzer bulgulara erişen çalışmalar (Alkan, 2015; Irmak, 2015) olduğu gibi farklı nitelikte bulguların olduğu çalışmaların (Certel, 2013) olduğu da görülmektedir. Aynı şekilde, aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisinin de katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanları üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olmadığı görülmektedir. Bu durum, aile yapısı fark etmeksizin tüm bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusunun gelir düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda, olumsuz değerlendirilme korkusunun kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterdiği bulgusuna erişilmiştir. Elde edilen bulgu, kardeşi olmayan katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu düzeylerinin kardeş sayısı bir ve birden fazla olan katılımcılara göre daha yüksek olduğudur. Bu durum, tek çocuklu ailelerde çocuklarıyla ilgilenmeye yeterince zaman ayırabiliyor olması

(Arslan, 2002) ve herhangi bir kardeşe karşılaştırılma endişesi duyulmamasından kaynaklanıyor olabilir. Alanyazın incelendiğinde benzer nitelikte bulguların elde edildiği çalışmaların (Alkan, 2015; Aksoy, 2019) olması, bu çalışmadan elde edilen bulgunun da güvenilirliğinin bir göstergesidir. Benzer bir şekilde, aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisinin katılımcıların olumsuz değerlendirilme korkusu puanlarında anlamlı farklılaşmaya sebep olduğu görülmüştür. Buna göre, tek çocuklu, iki çocuklu ve üç çocuklu ailelerde parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yaşamak olumsuz değerlendirilme korkusunu anlamlı derecede etkilemezken, kardeş sayısının üç ve üçten fazla olduğu ailelerde yetişen bireylerin olumsuz değerlendirilme korkusunun kardeş sayısının üç ve üçten fazla olduğu parçalanmamış aile içerisinde yetişen bireylere göre oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, ailedeki birey sayısı arttıkça ailenin parçalanmasının bireylerin olumsuz değerlendirilme korkusunu arttırdığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda, yabancılaşma ve yabancılaşmanın alt boyutları olan yalıtılmışlık, güçsüzlük ve kuralsızlığın aile yapısına göre anlamlı fark gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuç parçalanmış ailelerde yetişen bireylerin parçalanmamış ailelerde yetişen bireylere göre daha fazla yabancılaşma yaşadığını göstermektedir. Parçalanmış ailelerde yetişen bireylerin anne babalarının boşanması sırasında ve sonrasında yaşadıkları olaylar yabancılaşma duygusunda artışa sebep olmaktadır (Uşaklı, 2013). Eğer birey anne ve babasının boşanması sonrası yaşadığı yabancılaşma hissini etkisini sonraki yıllarda telafi edemezse, bu durum yabancılaşma hissini bireyin hayatının bir parçası haline getirmektedir. Dolayısıyla, bu araştırma sonucunda elde edilen bulgunun alanyazınla uyumlu olduğu ifade edilebilir.

Bu çalışmada, yabancılaşmanın ve yabancılaşmanın alt boyutları olan yalıtılmışlık, güçsüzlük ve kuralsızlığın cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği bulgusuna erişilmiştir. Alanyazın incelendiğinde elde edilen bulguya benzer bulgunun elde edildiği çalışmalar (Şirin, 2009; Köktürk, 2016; Arslan, 2016; Atay ve Gerçek, 2017; Çelik ve Baboğlan, 2017) bulunmaktadır ve bu araştırmada elde edilen bulguyu desteklemektedir. Benzer şekilde, aile yapısı ve cinsiyet ortak etkisinin de katılımcıların yabancılaşma puanlarında anlamlı farklılaşmaya sebep

olmadığı görülmüştür. Bu durum, aile yapısı fark etmeksizin cinsiyetin yabancılaştırma düzeyinde farklılaşmaya sebep olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonucunda, yabancılaştırma ve yabancılaştırmanın alt boyutları olan yalıtılmışlık ve kuralsızlığın eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterdiği fakat güçsüzlük boyutunun anlamlı fark göstermediği bulgusuna erişilmiştir. Elde edilen sonuç, eğitim düzeyinin yüksek olmasının yabancılaştırmayı arttırdığı yönündedir. Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin hayatı daha çok sorgularken eğitim düzeyi düşük olan bireyler ise hayatı olduğu gibi kabullenme eğiliminde olurlar. Bu durumda, toplumda toplumda azınlıkta olan eğitim düzeyi yüksek bireylerin toplumun çoğunluğunu oluşturan eğitim düzeyi düşük bireylere göre daha fazla yabancılaştırma yaşaması beklenen bir durumdur. Alanyazın incelendiğinde ise benzer bulgulara erişen çalışmalar (Banai ve Weisberg, 2003) olduğu gibi farklı nitelikte bulguların olduğu çalışmaların da (Turan ve Parsak, 2011) olduğu görülmektedir. Fakat, aile yapısı ve eğitim düzeyi ortak etkisinin yabancılaştırma düzeyinde farklılaşmaya sebep olmadığı tespit edilmiştir. Buna durum, hem parçalanmış aileler hem de parçalanmamış aileler için yabancılaştırmanın eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Bu çalışmada, yabancılaştırmanın ve yabancılaştırmanın alt boyutları olan yalıtılmışlık, güçsüzlük ve kuralsızlığın gelir düzeyine göre anlamlı fark gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuç, gelir düzeyinin yüksek olmasının bireylerin yabancılaştırma düzeyinde azalma sağladığı yönündedir. Herhangi bir geliri olmayanların yabancılaştırma düzeyinin, az da olsa geliri bulunan gruplara göre daha fazla olması işsizliğin yabancılaştırmanın önemli bir risk faktörü olabileceğini ortaya koymaktadır. Alanyazın incelendiğinde ise benzer bulgulara erişen çalışmalar (Fusillo, 1994; Er, 2007; Faruk ve Parsak, 2011) olduğu gibi farklı nitelikte bulguların olduğu çalışmaların (Çelik ve Baboğlan, 2017) olduğu da görülmektedir. Aynı şekilde, aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisinin de katılımcıların yabancılaştırma puanları üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olmadığı görülmektedir. Bu durum, aile yapısı fark etmeksizin tüm bireylerde yabancılaştırmanın gelir düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda, yabancılaşmanın ve yabancılaşmanın alt boyutları olan yalıtılmışlık, güçsüzlük ve kuralsızlığın kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterdiği bulgusuna erişilmiştir. Elde edilen bulgu, kardeş sayısı dört ve üzeri olan katılımcıların yabancılaşma düzeylerinin kardeşi olmayan katılımcılara göre daha yüksek olduğudur. Çok çocuklu ailelerin çocuklarıyla ilgilenmeye yeterince zaman ayıramıyor olması (Arslan, 2002) çocuğun aile bağlarının yeterince gelişmemesine neden olabilir. Hayata dair ilk deneyimlerin yaşandığı aile hayatında yabancılaşma yaşayan birey ilerleyen zamanlarda topluma karşı da yabancılaşabilir. Alanyazın incelendiğinde yabancılaşma ve kardeş sayısı ile ilgili doğrudan bir çalışma olmasa da yalnızlık ve kardeş sayısının incelediği çalışmalarda (Duyan vd., 2008; Yılmaz vd., 2008) çok çocuklu ailelerin çocuklarının yalnızlık düzeyinin diğer bireylere göre daha yüksek olması yabancılaşmanın da çok çocuklu ailelerde yüksek olmasının alanyazınla uyumlu bir sonuç olduğunu göstermektedir. Benzer bir şekilde, aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisinin katılımcıların yabancılaşma puanlarında anlamlı farklılaşmaya sebep olduğu görülmüştür. Buna göre, tek çocuklu parçalanmamış ailelerde yetişen bireyler en az yabancılaşma düzeyine sahipken, 4 ve üzeri çocuklu parçalanmış ailede yetişen bireylerin ise en fazla yabancılaşma düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, kardeş sayısının fazla olmasının ve parçalanmış ailede yetişmiş olmanın yabancılaşma düzeyi üzerinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada, olumsuz değerlendirilme korkusu ve yaş arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, yaş arttıkça olumsuz değerlendirilme korkusunun azaldığı ifade edilebilir. Bireylerin ilerleyen yaşlarda daha fazla olgunlaşması, özgüvenlerinin artması, çevrelerindeki insanların kendileri hakkında ne düşündüğünü daha az önemser olması olumsuz değerlendirilme korkusu ve yaş arasındaki negatif yönlü ilişkinin sebebi olabilir. Alanyazın incelendiğinde de bu araştırmadan elde edilen bulguya benzer nitelikte bulguların elde edildiği çalışmaların (Puklek ve Vidmar, 2000; Karademir, 2015) olması bu çalışmadan elde edilen bulgunun güvenilirliğini arttırmaktadır.

Bu araştırmada, yabancılaşma ve yaş arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, yaş arttıkça yabancılaşmanın

azaldığı ifade edilebilir. Genç yaştaki insanların daha çok sorgulayıcı olması ve kendini bağımsız hissetmesi yabancılaşıma düzeyinin genç yaştakilerde fazla olmasının sebebi olarak görülebilir. Yaşın ilerlemesiyle birlikte kişiliğin oturması ve kişinin sorgulamaktan uzaklaşması, ilerleyen yaşlardaki yabancılaşıma düzeyinde azalmanın nedeni olarak görülebilir. Alanyazın incelediğinde, yabancılaşıma ve yaş arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda (Gürsoy, 2014; Usul ve Atan, 2014) çoğunlukla kategorik değişken kullanılmış ve elde edilen sonuçlara göre 30-40 yaş aralığındaki bireylerdeki yabancılaşıma düzeyinin 20-30 yaş aralığı ve 40 yaşın üstündeki bireylere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, bireylerin gençlik döneminde belli bir yabancılaşımaya sahip olduğunu ve orta yaşa doğru yaşanan hayat deneyimiyle birlikte yabancılaşımanın yükseldiğini ve orta yaş geçildikten sonra hayata dair görüşlerin yerine oturmasıyla birlikte yabancılaşımanın yeniden azaldığı şeklinde yorumlanmaktadır. Bu araştırmada da ileri yaşta bulunan katılımcı sayısının fazla olması sebebiyle yabancılaşıma ve yaş arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğu ifade edilebilir.

Bu çalışmada olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşıma arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak, parçalanmamış ailelerde yetişen bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşıma arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki belirlenmişken, parçalanmış ailelerde yetişen bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşıma arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum, olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşıma arasındaki ilişkinin parçalanmış ailede yetişmiş bireylerde daha güçlü olduğunu göstermektedir.

6. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1 Sonuçlar

Bu araştırmanın amacı parçalanmış ve parçalanmamış ailelerde yetişen bireylerde olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu değişkenlerin yaş ile ilişkisinin ve cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda uygun analizler yapılmış ve bulgular elde edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak çıkarılabilecek sonuçlar aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- Olumsuz değerlendirilme korkusu aile yapısı ve kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterirken eğitim düzeyi ve gelir düzeyine göre anlamlı fark göstermemektedir. Buna göre, parçalanmış ailede ve kardeş sayısının fazla olduğu bir ailede yetişmiş olmanın olumsuz değerlendirilme korkusu için bir risk faktörü olarak görülebileceği fakat bireyin eğitim ve gelir düzeyinin olumsuz değerlendirilme korkusunu etkilemeyeceği sonucu çıkarılabilir.
- Yabancılaşma ve yabancılaşmanın sosyal yalıtılmışlık boyutu aile yapısına göre anlamlı fark gösterirken, yabancılaşmanın güçsüzlük ve kuralsızlık boyutları aile yapısına göre anlamlı fark göstermemektedir. Buna göre, parçalanmış ailelerde yetişen bireylerde sosyal yalıtılmışlık düzeyinin yüksek olduğu ve buna bağlı olarak yabancılaşma düzeyinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılabılır.
- Yabancılaşma ve yabancılaşmanın boyutları olan sosyal yalıtılmışlık, güçsüzlük ve kuralsızlık cinsiyete göre anlamlı fark göstermemektedir. Buna göre, erkek ve kadın bireylerin yabancılaşma düzeyi bakımından fark göstermediği sonucu çıkarılabilir.
- Yabancılaşma ve yabancılaşmanın sosyal yalıtılmışlık ve kuralsızlık boyutu eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterirken, yabancılaşmanın güçsüzlük boyutu eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermemektedir.

Buna göre, eğitim düzeyi yüksek bireylerde sosyal yalıtılmışlık ve kuralsızlık düzeyinin yüksek olduğu ve buna bağlı olarak yabancılaşma düzeyinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılabılır.

- Yabancılaşma ve yabancılaşmanın sosyal yalıtılmışlık, kuralsızlık ve güçsüzlük boyutu gelir düzeyine göre anlamlı fark göstermektedir. Buna göre, gelir düzeyindeki artışın yabancılaşma düzeyini düşürdüğü ve yabancılaşmanın en yüksek düzeyde yaşandığı grubun gelir sahibi olmayanlar olduğu sonucu çıkarılabilir.
- Yabancılaşma ve yabancılaşmanın sosyal yalıtılmışlık ve kuralsızlık boyutu kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterirken, yabancılaşmanın güçsüzlük boyutu kardeş sayısına göre anlamlı fark göstermemektedir. Buna göre, çok çocuklu ailelerde yetişen bireylerde sosyal yalıtılmışlık ve kuralsızlık düzeyinin yüksek olduğu ve buna bağlı olarak yabancılaşma düzeyinin de yüksek olduğu sonucuna ulaşılabılır.
- Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yaş arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, yaş arttıkça olumsuz değerlendirilme korkusunun azaldığı sonucu çıkarılabilir.
- Yabancılaşma ve yabancılaşmanın boyutları olan sosyal yalıtılmışlık, güçsüzlük ve kuralsızlık ile yaş arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre, 30'lu yaşlardan itibaren yaş ilerledikçe yabancılaşmanın azaldığı sonucu çıkarılabilir.
- Aile yapısı ile cinsiyet, gelir düzeyi ve eğitim düzeyi değişkenlerinin ortak etkisinin olumsuz değerlendirilme korkusu üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Buna göre, tam veya parçalanmış aile fark etmeksizin, olumsuz değerlendirilme korkusunun cinsiyet, gelir düzeyi ve eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermediği sonucu çıkarılabilir. Fakat, aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisinin olumsuz değerlendirilme korkusu üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Buna göre, parçalanmış ve çok çocuklu bir aile de yetişmenin yabancılaşma riskini arttırdığı sonucu çıkarılabilir.
- Aile yapısı ile cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenlerinin ortak etkisinin yabancılaşma ve yabancılaşmanın alt boyutları olan sosyal yalıtılmışlık,

güçsüzlük ve kuralsızlık üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Buna göre, tam veya parçalanmış aile fark etmeksizin, yabancılaştırmanın cinsiyet ve eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermediği sonucu çıkarılabilir.

- Aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisinin yabancılaştırma ve yabancılaştırmanın boyutu olan güçsüzlük ve kuralsızlık üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Fakat, aile yapısı ve gelir düzeyi ortak etkisinin yabancılaştırmanın boyutu olan sosyal yalıtılmışlık üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Buna göre, parçalanmış ailede yetişmek ve gelir sahibi olmamanın sosyal yalıtılmışlık için risk faktörü olduğu sonucu çıkarılabilir.
- Aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisinin yabancılaştırma ve yabancılaştırmanın alt boyutları olan sosyal yalıtılmışlık ve kuralsızlık üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmüştür. Buna göre, parçalanmış ve çok çocuklu bir ailede yetişmenin yabancılaştırma için önemli bir risk faktörü olduğu sonucu çıkarılabilir. Fakat, aile yapısı ve kardeş sayısı ortak etkisinin yabancılaştırmanın güçsüzlük boyutu üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Buna göre, aile yapısı fark etmeksizin yabancılığın güçsüzlük boyutunun kardeş sayısına göre farklılaşmadığı sonucu çıkarılabilir.
- Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaştırma arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Parçalanmamış ailelerde, olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaştırma arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmişken, parçalanmış ailelerde bu ilişkinin pozitif yönde ve orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaştırma arasındaki ilişkinin parçalanmış ailelerde yetişen bireylerde daha güçlü olduğu sonucu çıkarılabilir.

6.2. Öneriler

Çalışma sonucunda elde edilen sonuçlar doğrultusunda konunun ilgililerine ve bu konuda araştırma yapacaklara yapılabilecek öneriler aşağıda sıralanmıştır.

- Olumsuz değerlendirilme korkusunun aile yapısına göre farklılaşması, parçalanmış ailelerde yaşayan bireylerin yüksek düzeyde olumsuz değerlendirilme korkusu yaşama riskine sahip olduklarını göstermektedir. Buna göre, olumsuz değerlendirilme korkusu ile ilgili çalışan psikologlara, okullardaki rehber öğretmenlere ve ilgili araştırmacılara olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan bireylerde aile yapısına dikkat etmeleri önerilebilir.
- Yabancılaşmanın aile yapısına göre farklılaşması, parçalanmış ailelerde yaşayan bireylerin yüksek düzeyde yabancılaşma yaşama riskine sahip olduklarını göstermektedir. Buna göre, yabancılaşma ile ilgili çalışan psikologlara, okullardaki rehber öğretmenlere ve ilgili araştırmacılara olumsuz yabancılaşma yaşayan bireylerde aile yapısına dikkat etmeleri önerilebilir.
- Parçalanmış aile de yetişmiş, gelir sahibi olmayan ve çok çocuklu ailede yetişmiş katılımcıların yabancılaşma düzeyinin diğer bireylere göre oldukça yüksek olması, aile yapısının ve gelir düzeyinin ve kardeş sayısının yabancılaşmanın risk faktörleri olduğunu ortaya koymaktadır. Yabancılaşma konusu ile mücadele eden ve bu konuda araştırma yapan araştırmacılara, bu risk faktörlerini daima dikkate alarak çalışmalarını yürütmeleri tavsiye edilebilir.
- Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yaş arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuş olması yaş azaldıkça yüksek düzeyde olumsuz değerlendirilme korkusu görülme riskini arttırmaktadır. Buna göre, okullarda görev yapan rehber öğretmenlere ve psikologlara olumsuz değerlendirilme korkusu ile ilgili durumlarda yaş faktörünü dikkate almaları önerilebilir.
- Yabancılaşma ve yaş arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiş olması yaş arttıkça yabancılaşma yüksek düzeyde yabancılaşma yaşama ihtimalin azaldığını ortaya koymaktadır. Elde edilen bu sonuç alanyazın çerçevesinde tartışıldığında, yabancılaşmanın en fazla görüldüğü yaş aralığının 30-40 yaş arası olduğu ve yabancılaşmanın 30 yaşına kadar artıp 40 yaşından sonra azaldığı tespit edilmiştir. Buna göre, yabancılaşma ve yaş arasında doğrusal bir ilişki olmayabileceği

düşünülmüştür. Konuyla ilgili araştırmacılara, yabancılaşma ve yaş arasındaki ilişkiyi yaş aralığını daha geniş tutacak şekilde ve daha büyük bir örnekleme çalışmaları önerilebilir.

- Olumsuz değerlendirilme korkusu ve yabancılaşma arasındaki pozitif yönlü ilişki iki değişkenin birbirini etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma kapsamında, iki değişken arasındaki ilişkiye bakılmış fakat aralarındaki etki ilişkisi incelenmemiştir. Bu konu hakkında araştırma yapacak araştırmacılara, iki değişken arasındaki ilişkide yordayıcı ve yordanan ilişkisini ortaya çıkaracak bir araştırma yapmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, E. Ö. (2018). Aile parçalanmasının çocuğun okul başarısına etkisi: Trabzon örneği, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 4 (5), 167-225.
- Alkan, V. (2015). *Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeğinin geliştirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akyüz, A. M., Ayyıldız, H. ve Yetim, F. (2017). Olumsuz değerlendirilme korkusu ile ani-kompulsif satın alma davranışı ilişkisinde yatay bireysellik ve/veya normatif uyumluluğun olası etkilerinin incelenmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (14), 261-274.
- Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990's: An update of the Amato and Keith meta-analysis. *Journal Of Family Psychology*, 15 (3), 355-370.
- Aral, N. ve Başar, F. (1998). Boşanmış aileye sahip olan ve olmayan çocukların kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*,87.
- Aslıhan, M. N. (1998). *Parçalanmış veya parçalanmamış aileye sahip çocukların öz – kavramı, depresyon düzeyleri ve akademik başarılarının yaş ve cinsiyet yönünden karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Ataş, Ö. ve Ayık, A. (2013). Öğretmen adaylarında okula yabancılaşma. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (8), 103-122.
- Atay, S. E. ve Gerçek, M. (2017). Algılanan rol belirsizliğinin işe yabancılaşma üzerindeki etkisinin ve demografik değişkenlere göre farklılıklarının incelenmesi. *Ortadoğu Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7 (2), 321-332.

- Ateş, B. (2015). Öğretmen adaylarının sosyal kaygı puanlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2, 61-70.
- Ayan, A. ve Ünsar, A. S. (2015). Olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeylerinin belirlenmesi: Bir devlet üniversitesi öğrencileri üzerine araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (5), 263-277.
- Atlı, A., Keldal, G. ve Sonar, O. (2015). Üniversite öğrencilerinin yabancılaşma ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (29), 149-160.
- Aydın, S., Yavuz, F. ve Yeşilyurt, S. (2006). Test anxiety in foreign language learning. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (16), 146-160.
- Bademci, V. (2001). *Türkiye'deki okullar ne işe yarar? Türkiye'nin anomi, yabancılaşma, ekonomik büyüme, demokratikleşme sorunlarına çözüm önerisi: TKY temelli bir eğitimde yeniden yapılanma stratejisi*. Ankara: Alp Yayınevi.
- Bayhan, H. Z. (2019). *Parçalanmış ailede ve tam ailede büyümüş kişilerin yetişkin ayrılık anksiyetesi belirtileri açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayhan, V. (1997). *Üniversite gençliğinde anomi ve yabancılaşma*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Berry, Angela C. (2009). *An investigation of the relationship between fear of negative evaluation and bulimic psychopathology*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Southern Methodist Üniversitesi Psikoloji Anabilimdalı, Dallas.

- Brooks, J. S., Hughes, R. M. ve Brooks, M., C. (2008). Fear and trembling in the american high school: Educational reform and teacher alienation, *Educational Policy*. 22, 45-62.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (27. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Candan, G. (2006). *8-11 yaşındaki parçalanmış ve parçalanmamış aileye çocuklarının anne babalarının kabul ve reddetme davranışını algılayışı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Canel, A. N. (2012). *Evlilik ve aile hayatı, aile ve sosyal politikalar bakanlığı aile eğitim programı*. İstanbul: Nakış Ofset Matbaa.
- Case, J.M. (2008). Alienation and engagement:development of an alternative theoretical framework for understanding student learning. *High Education*, 55, 321–332, DOI 10.1007.
- Carleton, N., McCreary, D., Norton, P. ve Asmundson, G. (2006). Brief fear of negative evaluation scale revised. *Depression and Anxiety*, 23 (5), 297-303.
- Cebeci, S. C. (2009). *Parçalanmamış aileye ve tek ebeveyne sahip ailelerden gelen 7-12 yaşları arasındaki çocukların bağlanma stilleri ve kaygı durumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cevizci, A. (2010). *Paradigma felsefe sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

- Çam, S., Sevimli, D. ve Yerlikaya, E. (2010). Olumsuz değerlendirilmekten korkma ölçeğine (ODKÖ) ilişkin bir geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (1), 132-140.
- Çekirdek, G. (2014). *Hazırlık sınıfı öğrencilerinin İngilizce başarılarını etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.
- Çelik, E. ve Babaoğlu, E. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Yabancılaşma Düzeyi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1) 405-427.
- Çetin, B., Doğan, T. ve Sapmaz, F. (2010). Olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği kısa formunun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35, 205-216.
- Çetin, B., İlhan, M. ve Yılmaz, F. (2014). Olumsuz değerlendirilme korkusu ve akademik risk alma arasındaki ilişkinin kanonik korelasyonla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14 (1), 135-158.
- Dean, D. G. (1961). Alienation: Its meaning and measurement. *American Sociological Review*, 26 (5), 753-758.
- Diker, O. (2017). Yüksek etkili öğrenme modelinin turizm işletmeleri açısından kavramsal olarak incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 1794-1812.
- Duyan, V., Çamur-Duyan, G., Gökçearslan-Çifçi, E., Sevin, Ç., Erbay, E. ve İkizoğlu, M. (2008). Lisede Okuyan Öğrencilerin Yalnızlık Durumlarına Etki Eden Değişkenlerin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33 (150), 28-41.
- Dülger, A. S. (2019). *Parçalanmış aile üyesi olan 9-12 yaş aralığındaki çocukların anksiyete ve depresyon düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Elma, C. (2003). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İşe Yabancılaşması (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan. Ö. ve Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılganlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*.19(1), 51-72.
- Eroğluer, K. (2020). Örgütsel vatandaşlık ve örgütsel yabancılaşma arasındaki ilişkide iş zenginleştirmenin aracılık etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (21), 323-355.
- Fromm, E. (2005). *Sağlıklı Toplum*. (Çev. Yurdanur Salman, Zeynep Tanrısever). İstanbul, Payel Yayınları.
- Frost, R. O., Glossner, K. ve Maxner, S. (2010). Social anxiety disorder and its relationship to perfectionism (2. Baskı). Hofmann, S. G. ve DiBartolo, P. M. (Ed.). *Social anxiety: Clinical, developmental, and social perspectives* (s. 119-145). San Diego, CA, US: Elsevier Academic Press.
- Güğercin, U. ve Aksay, B. (2017). Dean'in yabancılaşma ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlilik ve güvenilirlik analizi. *Uluslararası Yönetim İşletme ve İktisat Dergisi*, 13 (1), 137-154.
- Gündoğdu, Y. B. (2016). Psikanalitik kişilik kuramlarına göre gelişim ve değişimin imkanı. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (17), 373-404.
- Gürsoy, F. (2014). *Sağlık işletmeleri personelinin işe yabancılaşma düzeyi: Van ili örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- İlgar, M. Z. ve Coşgun-İlgar, S. (2019). Bilişsel davranış değiştirme ve motivasyonel görüşme. *Journal of Theory & Practice in Education*, 15 (1), 47-73.
- İzci, B. (2018). *İstanbul gelişim üniversitesi öğrencilerinde sosyal fobi yaygınlığı ile akademik başarı oranları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Halkacıoğlu, T. (2019). *Sosyal fobi belirtileri ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hewitt P. L ve Flett G. L. (2004). The cognitive and treatment aspects of perfectionism: Introduction to the special issue. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*, 22 (4), 229-236.
- Hökelekli, H. (2009). *Çocuk, genç, aile psikolojisi ve din*. İstanbul: DEM Yayınları.
- Javid, C. Z. (2014). Measuring Language Anxiety in an EFL Context. *Journal of Education and Practice*, 5 (25), 180-192.
- Kabaklı-Çimen, L. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleğe yabancılaşma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (2), 519-552.
- Karakuş, S. (2003). *Anne – babası boşanmış ve boşanmamış çocukların depresyon düzeylerinin incelenmesi ve okul başarısına yansması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karasar N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayınları.

- Karadağ, Ş. (2015), *Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karataş, K. (2001). Toplumsal değişme ve aile. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12 (2), 89-98.
- Kermen, U. ve Erden, S. (2019). Bilişsel davranışçı yaklaşım temelli bir psikolojik danışma programının ergenlerin sosyal fobi ve mizah düzeylerine etkisi. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 15 (3), 831-844.
- Köydemir, S. ve Demir, A. (2007). Psychometric properties of the Brief Fear of Negative Evaluation Scale in a Turkish sample, *Psychological Reports*, 100.
- Leary, M. R. (1983). A brief version of the fear of negative evaluation scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9 (3), 371–375.
- Mckinney, A.P. (2003). *Goal orientation: A test of competing models* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3157771).
- Mercan, M. (2006). *Öğretmenlerde Örgütsel Bağlılık Örgütsel Yabancılaşma ve Örgütsel Vatandaşlık*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Özgüngör, S.(2006). Öz bilinç, olumsuz değerlendirilme korkusu, performans odaklı sınıf algısı ve not yönelimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (19), 1-8.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özmen, Alkan, E. (2018). Aile parçalanmasının çocuğun okul başarısına etkisi: Trabzon örneği. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 4 (5), 167-225.

- Öztürk, S. (2006). *Anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Seeman, M.(1959). On the meaning of alienation. *American Sociological Review*. 24 (6), 783–791.
- Shoho, A. R. ve Martin, N. K. (1999). *A Comparison of alienation among alternatively and traditionally certified teachers*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Texas, American Educational Research Association, Texas.
- Soysal, A. (1997). *Örgütlerde yabancılaşmaya ilişkin teorik ve uygulamalı bir çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sungur, M. Z. (2000). Bilişsel-davranışçı yaklaşımlar ve sosyal fobi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 3 (2), 27-32.
- Süzer, G. (2019). Beliren yetişkinlik döneminde flört şiddetine yönelik tutum, sosyal onay ihtiyacı ve olumsuz değerlendirilme korkusunun incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Şentürk, Ü. (2012). Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya örneği). *Sosyal Politika Çalışmaları*, 7 (29), 105-126.
- Şimşek, H. ve Akdemir, Ö. A. (2015). Üniversite öğrencilerinde okula yabancılaşma. *Current Research in Education*, 1(1), 1-12.
- Şirin, E. F. (2010). Sağlık işletmeleri personelinin işe yabancılaşma düzeyi: Van ili örneği. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 4 (4). 164-177.

- Tanrıverdi, D. ve Özgüç, S. (2019). Parçalanmış ve parçalanmamış aileye sahip çocukların/ergenlerin şiddete yönelik tutumları ve saldırganlık davranışlarının karşılaştırılması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 10 (3) 165-172.
- Tatlılıoğlu, K. ve Demirel, N. (2016). Sosyal bir gerçeklik olarak boşanma olgusu: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (22), 59-73.
- Taylan, H. H. (2009). Türkiye’de köy ailesinde aile içi ilişkiler, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22, 117-138.
- Tolan, B. (2005). *Sosyoloji*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Turan, M ve Parsak, G. (2011). Yabancılaşma ve iş tatmini ilişkisi: Bir devlet üniversitesi idari personeli üzerinde araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (2), 1-20.
- Uşul, H. ve Atan, A. (2014). Sağlık sektöründe yabancılaşma düzeyi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (26), 1-10.
- Uşaklı, H. (2013). Eşinden ayrılmış annelerin görüşü açısından çocuklarının sorunları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (1), 195-208.
- Uzun, Ö. (2006). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerine etki eden sosyo-demografik değişkenlerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Ünal, A. (2019). Ortaöğretim yönetici ve öğretmenlerinin parçalanmış aile çocuklarının eğitiminde karşılaştığı sorunlar. Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
Konya.

Aksoy, Ö. N. (2019). Üstün ve özel yetenekli öğrencilerin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun incelenmesi Balıkesir örneği. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 95-110.

Watson, D. ve Friend, R. (1969). Measurement of social-evaluative anxiety. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 33 (4), 448–57.

Yalçın, Ö. (2009). *Ekolojik ikilemlere ilişkin tutum, toplumsal sorumluluk ve yabancılaşmanın toplumsal değer yönelimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, S. ve Alıcı, D: (2019). Akademisyenliğe yabancılaşma ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 9 (1), 49-58.

Yılmaz, E., Yılmaz, E. ve Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18 (2), 71-79.

Yılmaz, S. ve Sarpkaya, P. (2009). Eğitim örgütlerinde yabancılaşma ve yönetimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 314-333.

Zastrow C. (2014). *Sosyal hizmete giriş*. Ankara: Nika Yayınevi.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Parçalanmış ve tam ailelerde sosyal yabancılaşma ve olumsuz değerlendirilme korkusuyla ilgili bir araştırma yürütmekteyiz. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Eğer bu araştırmaya gönüllü olarak katılmak istiyorsanız, ekte sunulan soruları cevaplayınız. Alınan bilgiler grup halinde değerlendirileceğinden, isminizi yazmanız gerekli değildir. Dolduracağınız anketlerdeki soruların doğru veya yanlış cevabı yoktur. Açıklamaları ve anketleri **dikkatle** okuyup, soruları içtenlikle cevaplandırmanız, çalışmamız açısından çok önemlidir. Vereceğiniz bilgiler tamamen **gizli** tutulacak ve yalnızca tarafımızca bilinecektir.

Lütfen tüm maddeleri yanıtlayınız. Maddeler üzerinde çok fazla zaman kaybetmeden, aklınıza ilk gelen ve sizin için doğru cevabı veriniz. Her maddeyle ilgili düşüncelerinizi ve her maddeye ne oranda katıldığınızı yandaki ifadelerden yararlanarak rakamların bulunduğu ilgili bölüme işaretleyiniz. Lütfen her madde için tek seçenek kullanınız.

TEŞEKKÜRLER

Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet: (1) Kadın (2) Erkek

Yaş:

Eğitim Düzeyi: (1) Okur-yazar değil (2) Okula gitmemiş ama okuma yazma biliyor (3) İlkokul mezunu (4) Ortaokul mezunu (5) Lise mezunu (6) Üniversite mezunu

Aylık ortalama gelir:

Kardeş Sayısı:

7-18 yaş arasında iken anne ve babanız birlikte miydi? (1) Evet (2) Hayır

Ek 2. Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği

İfadeler	(1) Hiç uygun değil	(2) Uygun Değil	(3) Biraz uygun	(4) Uygun	(5) Tamamen uygun
1. Önemli olmadığını bilsem de başkalarının hakkımda ne düşündüğü beni endişelendirir.	1	2	3	4	5
2. İnsanların benimle ilgili olumsuz izlenimleri olduğunu bilsem bile bunu umursamam.	1	2	3	4	5
3. Çoğu zaman insanların benim kusurlarımı fark edeceklerinden korkarım.	1	2	3	4	5

Ek 3. Dean'in Yabancılaşma Ölçeği

İfadeler	(1) Kesinlikle Katılmıyorum	(2) Katılmıyorum	(3) Kararsızım	(4) Katılıyorum	(5) Kesinlikle Katılıyorum
1. İnsan, doğası gereği arkadaş canlısı ve yardımseverdir.	1	2	3	4	5
2. Yaşadığımız dünya aslında dostane bir yerdir.	1	2	3	4	5
3. Günümüzde gerçek arkadaşlar bulmak, geçmişe kıyasla çok daha kolaydır.	1	2	3	4	5

Ek 4. Ölçek Kullanım İzinleri

Dean'ın Yabancılaşma Ölçeği Kullanım İzni

Ölçek Kullanım İzni Gelen Kutusu x

Şiyar Parlak <siyarrparlak@gmail.com>
Alıcı: ugugercin

11 Haziran Sal 15:51 (3 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Sayın. Dr. Öğretim Üyesi Utku GÜĞERÇİN

Adım Şiyar Parlak. Yakınoğu Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Şu anda yüksek lisans öğrenimimin tez aşamasındayım. Tezimde, olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal yabancılaşma değişkenleri üzerinde çalışmayı planlamaktayım. Bu yüzden, tezimde sizin uyarlamış olduğunuz Dean'ın Yabancılaşma Ölçeği'ni kullanmayı planlıyorum. Bu konuda sizin izninizi talep ediyorum. Bilgilerinize arz ederim.

Utku Güğercin <ugugercin@atu.edu.tr>
Alıcı: ben

11 Haziran Sal 18:03 (3 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Merhabalar,
Tabii ki ölçeği dilediğiniz gibi kullanabilirsiniz.

Daha önce konuyla ilgili benden destek isteyen bir arkadaşına ilettiğim maili, size de iletiyorum. İşinizi kolaylaştıracaktır. Bu arada araştırmanızın sonuçlarından beni de haberdar ederseniz, memnun olurum.

Yolunuz açık olsun,
Kolaylıklar diliyorum

Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Kullanım İzni

Ölçek Kullanım İzni Gelen Kutusu x

Şiyar Parlak <siyarrparlak@gmail.com>
Alıcı: bçetin27

13 Haziran Per 11:08 (1 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Sayın Prof. Dr. Bayram Çetin

Adım Şiyar Parlak. Yakın Doğu Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Şu anda yüksek lisans öğrenimimin tez aşamasındayım. Tezimde, olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal yabancılaşma değişkenleri üzerinde çalışmayı planlamaktayım. Bu yüzden, tezimde sizin uyarlamış olduğunuz Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği'ni kullanmayı planlıyorum. Bu konuda sizin izninizi talep ediyorum. Bilgilerinize arz ederim.

Bayram Çetin
Alıcı: ben

11:34 (25 dakika önce) ☆ ↶ ⋮

Sayın Şiyar Parlak,
Tarafımızdan uyarlanmış olan Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği kısa formunu çalışmanızda kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim.
Prof. Dr. Bayram Çetin

ÖZGEÇMİŞ

Şiyar Parlak 16 Aralık 1991 yılında Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde doğmuştur. İlkokulu Şenlikköy ilköğretim Okulu'nda okumuştur. Lise öğrenimini de yine aynı şehirde Orhan Cemal Fersoy Lisesi'nde tamamlamıştır. Üniversite eğitimini ise Kıbrıs'ta bulunan Yakındoğu Üniversitesi'nde almıştır. Yakındoğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'nden 2017 yılında başarıyla mezun olmuştur. 2017 yılında Yakındoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans öğrenimine başlamıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında Yönelim Okulları Eğitim Kurumu'nda psikolog olarak görev yapmıştır. Şu anda ise yüksek lisans öğreniminin tez aşamasında bulunmakta ve çalışmalarına devam etmektedir.

İNTİHAL RAPORU

Turnitin Originality Report

Processed on: 28-May-2020 21:44 EEST

ID: 1333580048

Word Count: 14823

Submitted: 1

Similarity by Source	
Similarity Index	
13%	
Internet Sources:	8%
Publications:	2%
Student Papers:	12%

PARÇALANMIŞ VE PARÇALANMAMIŞ AİLELERDE YETİŞEN BİREYLERDE OLUMSUZ DEĞERLENDİRİLME KORKUSU VE YABANCIlaşMANIN İNCELENMESİ By Şiyar Parlak

2% match (student papers from 05-Aug-2019)

[Submitted to Yeditepe University on 2019-08-05](#)

1% match (student papers from 27-May-2019)

[Submitted to Istanbul Gelsim University on 2019-05-27](#)

1% match (Internet from 05-Jul-2019)

<http://docs.neu.edu.tr/library/6732062663.pdf>

1% match (student papers from 30-Aug-2017)

[Submitted to Trakya University on 2017-08-30](#)

1% match (student papers from 27-Jul-2015)

[Submitted to Anadolu University on 2015-07-27](#)

< 1% match (student papers from 22-May-2017)

[Submitted to Ankara University on 2017-05-22](#)

< 1% match (student papers from 10-Mar-2020)

[Submitted to Afyon Kocatepe University on 2020-03-10](#)

ETİK KURUL RAPORU

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

18.09.2019

Sayın Şiyar Parlak

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2019/504 proje numaralı ve **“Parçalanmış ve Parçalanmamış Ailelerde Yetişen Bireylerde Olumsuz Değerlendirilme Korkusu ve Yabancılaşmanın İncelenmesi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.